Nr. 276. Tallinnas, kesknädalal, 2. (15.) detsembril 1909. 4. aastakäik

Wirulane

Ilmub igal argipäewal.

Toimetus on: Tallinnas, Wiru uul. nr. 18.

Toimetuse adress: „Wirulase“ toimetusele, Tallinnas. Wene keeles: Въ ред. газ. „Вирулане“, Ревель.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l. Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop. Endine adress kui ka selle nummer üles anda.

Tellimisehind: [illegible]

Wäljamaale 3 korda nädalas saatmisega 8 rubla aastas [illegible]

Üksik nummer maksab 3 kop.

Teie ei leia kusagilt paremaid paberossisid NANA kui meie 6 kop. 20 tükki. Wabrik S. Gabai Moskwas.

Mille peale mõtlema peab.

II.

Umbes sedasama, mis luule kohta, wõime meie ka rahwa armastusest muusika kohta ütelda. Silmapaistwamaks näituseks sellest olgu meie laulupidud, mis alati määratuwarat osawõtmist on leidnud. Siiski ei wõi meie laulupidudele seda suurt tundemärki rahwa iseäralise muusika-armastuse kohta anda, missugune meil wanawara korjamise loos rahwaluulest lugupidamise kohta on. Esiteks peawad laulupidusid ka teised rahwad ja teiseks tõmbab, meie arusaamise järele, inimesi laulupidule weel üks teine ilmumus, mis küll muusikaga ühenduses, siiski aga täieste ise alusel seisab.

Ka inimene on looduse jõud — stichia. Pikali ja wiisalt, igaüks oma urkas, saadab ta maailma peal aegade jooksul, wõib olla, suuremaid muudatusi ja pöördeid toime, kui tuul, wesi ja tuli. Kuid see sünnib wiisalt ja pikalt, iseenesele arusaamatalt. Igas üksikus wõitluses on üksik inimene ikkagi halasti looduse jõu ees — kübemekene. Ainult suured inimeste kogud, ühendatud liikumised, ühendatud tegewus, annawad inimesele tema stichialisest, loodusejõulisest wägewusest tunnistust. Seda tunda — see wärskendab, kinnitab nõrka üksikut, karastab teda tema wõitluses looduse ja lõpulikult ülemineva elupaha wastu.

Laulupidudel, kus kümned tuhanded healed endid ühendawad, jääb, pärisest, muusika tagumise plaani peale. Silmapaistwaks, mõjuwaks saab see stichialine inimeste jõud, mis neis kümnestuhandates riidades warjul on, mis kostab kui maru mühin, kui laenete wangistaw kohisemine. Üksik inimene tunneb, missugusest määratumast, wõitmata jõust tema osakene on...

See on tingimata üks mõjuw tegur, mis kümneidtuhandeid laulupidudele ja muusikapäewadele kokku kihutab.

Ja sellegipärast — meie rahwa armastust Wanemuise kunsti wastu ei saa meie siiski salata. Siin ei ole mõeduandew mitte see, et inimesed oma stichialist jõudu awaldawad, waid see, mille juures, mille peal nad seda awaldawad. Kui coliseumis roomlaste sajadtuhanded gladiatorite wõitlustel rõemul hõiskasiwad, kui Hispania härjawõitlustel rahwa hulgad wõitjatele toreadoridele hullumeelse kisaga õisa wastu paiskasiwad, siis tundsiwad ehk tunnewad ka nemad selles kisas oma wägewat jõudu; kuid asi, mille puhul nad seda awaldawad, on teine.

Karakteriserim on see, et eestlased muusika pärast, muusika nimel endid kümnetuhandatena kokku koguwad.

Muud kunstid, nagu maalimine, kujuraiumine, ehitusekunst, näitekunst on meil weel tekkimas. Ei rahwa hinges nende jaoks idusi, wastuwõtwat pinda olemas ei oleks, ei wõi keegi tähele panna. Maalimise ja näitekunsti koolide ootamata, isegi uskumata suur osawõtjate arw on selleks kindlaks tunnistuseks.

Meie oleme selle peale juba tähendanud, (w. j.tk. „Millest see tuleb“), et lihtrahwa, iseäranis aga noore, wõrsuwa sool seas kunsti wasta rohkem lugupidamist, huwitust, igatahes wärskeit, wastuwõtwat, kohewat mullapinda on, kui enam-wähem ära tardunud jõukamate „haritud“ klasside keskel. Sellest annab, muu seas, tunnistust ka üks „Wirulase“ toimetusele saadetud kiri, kus noor, juhtumise kombel tööta inimene sellest kõneleb, kuda tema oma seltsimehega, niisamasuguse „rahawaese“ isikuga, wanad kaltsud pandimajasse wiinud, et siis lunastatud rahaga Eesti kunsti näitusele pääseda.

Wõib julgeste ütelda: kui meie „jõukamatel“ ka kümnes osa sarnasest huwitusest kunsti wastu oleks olewat, meie kunstnikudel ei oleks waja mitte näljaküppa imeda. Nad wõiksiwad lahedalt oma otsekohest kutset täita.

Tähelepanemise wäärt faktisid awaldab kunstnik Aleksander Benoit oma „Kunsti kirjades“ (w. „Retsh“ nr. 276, 1909). Tema nurises enne seda mitmel puhul selle üle, mis hoolimata seltskond, iseäranis aga ajakirjandus „кому это вѣдать надлежитъ“ — „kes siis selle eest hoolt peawad kandma“ kunsti saatuste wastu on. Seal saab ta kellegi, nähtawaste mõne pädagogi kirja, kes tööliste kohta asja hoopis teises walguses paljastab. Aleksander Benoit kirjutab: „Minu kirjasaatja, kes tihti kuni 200lise inimeste hulga ees („õhtu kursustel“) ettelugemist pidas, märkas peagi, missugune määratu suur huwitus tema kuulajatel mitte ainult teaduse, waid ka kunsti wastu on. Ettelugemiste mõjul hakkasiwad kuulajad museumites käima, kaebasiwad aga, et paljugi neile arusaamataks jääda. Kirjasaatja on oma kohuseks pidanud neile juhatajaks olla ja waata — juba enam kui kaks aastat ei ole temal enam ühtegi waba pühapäewa — suweluud wäljaarwatud. Iga pühapäew ilmub 30—50 töölist Ermitaaži ehk Wene museumisse (Aleksander III. museum) ja seal seletab ta neile näituste peal, kudas kunst ajajooksul kindlalt wõrsunud on, kus juures ta kuulajate tähelepanemist ka läinud aegade elu ja olukorra peale paneb. Minu kirjasaatja kinnitab, et töölised kunsti armastawad ja ihaldawad. Benoit kirjasaatja ütelda: „Et töölised museumisi (tähendab — ka kunsti „Wir.“) rohkem armastawad ja austawad, kui paljud haritlased, näitab muu seas ka see fakt: kõigis kolmes duumas on ainult üks kord ja üks heal meie museumite saatuste kohta tõusnud, ja see oli Kostroma kubermangu tööliste saadiku hr. Surkowi oma. (Warsti peale Lihawõtte pühi 1909 a.) Surkow rääkis meie kunstikogudest, Ermitaashist jne. ja seadis järgmise nõudmise ülesse: rahwa warandus rahwa tarbeks. Rahwal peab olema wõimalik näha, mis tema kopikate kulul sünnitatud ja kogutud; see ei ole mitte ainult tema õigus, waid ka tema soow.“

Lühidalt kokkuwõttes on meie mõtted järgmised: 1. kunst on inimese hinges niisamasugune algnõue, nagu wabadus, tegewus, waba mõtlemine jne. 2. Ikka edenew ja täienew elu nõuab meilt, et meie kunsti algaimeid mitte magada ei tohi lasta, waid neid alalõpmata täiendada. 3. Eesti rahwa hinges on wastawõtlikku materjali, mille kallal äratamise, täiendamise ja edendamise tööd tänuwäärilist algada wõib ja algama peab. Küsimine seisab ainult selles, kudas seda korda saata? Meie ei ole mitte walmis plaanide sepitsemise poole hoidjad. Plaan on plaan ja jääb nõnda kauaks ilusaste paberile, kuni ta täitmine seltskonna hingest iseenesest wälja ei wõrsu. Sisu sünnitab wormi, aga mitte ümberpöördud. Ja sisu on see, et rahwa hing kunsti mõistmise, hindamise ja lugupidamise järele januneb. Need, kes selles asjas kaugemale on jõudnud, peawad sellele tungile wastu tulema. Nendeks wastutulejateks wõib Tallinna kohta Eestimaa Rahwahariduse- ja noort Eesti Kunstiseltsi nimetada. Esimene peaks wähemalt oma soiku jäänud kirjanduseõhtuid uuendama, teine — oma noort tegewusepõldu laiendama.

Kartus, et rahwas head ettewõtet mitte toetama ei saa, on tõeste asjata. Tõsisemeelne ettewõte, kui ta wähegi mõistlikult rajatud ja aetud saab, lööb enese ikka läbi. Selleks on meile Peterburi Hariduse ja mitmete Tartu seltside korraldanud hiigla ettewõtted hiilgawaks eeskujuks ja julgustajaks. Mis ühel pool wõimalik, on seda ka teisel.

Kui praegu meie tärkaw kunstielu soowitawat wastutulemist ei leia, kui praegu gobelinide müümise mõte päewakorrale wõib tekkida, siis on selles rohkem meie minewik ja wähem meie ise süüdi. Kui sarnast asja aga weel kümnete aastate pärast sündida wõib, siis langeb selle kurjuse raskus täieste meie oma, praeguste haritud jõudude õlale.

Tahame meie seda sündida lasta?!

O. P.

Ajakirjandus.

Mitmed meie ametiwennad oliwad paugu pealt walmis seda uskuma, et meie leht sakstele on ära müüdud ja et meie toimetuse liikmed prowokatsioonitööd teewad. „Malewa“ ei laula selles „kõlblaste“ kooris kaasa, waid julgeb iseärwamisele jääda. Pealkirja all „Hingemüümine ja kõlbluse wahid“ awaldab Wiljandi ametiwend pikema kirja, mis õige kibeda pilkega on ära würtsitatud. Ta kirjutab:

„Meeltülendawa agarusega asusiwad need, kellele tõde ja õigus kallis, „Wirulase“ kallale, temale müüdawust ette heitma. Wäljaandja olla sakste raha läbi õnge wõetud ja toimetajad, noh, need diplomideta „broschüre inimesed“, kes Eesti rahwast wenelastele ammu saagiks pakuwad, on selwakanika pärast walmis prowokatoriteks hakkama, ilma et nad sõna lausuks. Austatud „Pet. Teataja“, „Päewalehe“, „Rahwa Päewalehe“ ja „Postimehe“*) lugejatel ei wõinud muud üle jääda, kui maast kiwi pihku haarata, et alatuie hingede — „Wirulase“ tegelaste — pihta wirutada. Ka nende ridade kirjutaja, kui niimoodi sele nimetatud lehe lugeja, ei tunnud ennast esimesel silmapilgul hästi. „Oma“ leht oli hinge kuradile ära annud! Mis ma aga praegu mõtlen ja tunnen, seda wõin nõuks lühidalt paberisse panna, herra Grenzsteini nõuandte järele, et tunnistajad tea juurest mitte ei tohi pleekida panna, kui nad ülekohtu sündimise juures kaassüüdlasteks ei taha jääda. Kas herra Antje enese sakstele müünud, wõi mitte, seda ei wõi ma teada. Ainukene kuulujutuline fakt tema isikliku omaduste kohta, mida ma tunnen, on see, et ta [illegible] päewadel, kus mehed nii wäga kõikuwad oliwad, oma armamistele, nimelt edu-erakondlistele, kõigest hoolimata truuks jäänud. Mehe müüdawuse poole ise ei räägi. Kui ma aga üleüldse sakste hingeostmise fakti oma meeles kõige kindlamaga wõimataks pidada ei suuda, siis just kõne all olewa juhtumise kõlbluse wahtide [illegible] Hingemüümist on Eestis nii tihti ette tulnud, mille ei peaks seda weel müüdawa wõima. „Pet. Teataja“ oli see, kelle [illegible] „Wirulase“ müüdawuse üle kõige [illegible] mõnuga kõlas. Ma ei tea mitte, kes nimelt selle lehe sellekohase juhtkirja kirjutas, kuid wõimata ei ole, et tunnud taga-Atlantik [illegible] herra seda tegi (ta on praegu „P. T.“ üks tegewam kaastööline wõi toimetaja). Kes oma nõrkust teab, see niiub sedasama teistest ja just selle põhjal wõib kergust, millega „Wirulase“ toimetuse liikmeid ilma pikema järelemõtlemiseta müüdawateks südametunnistuseta promokatorideks tembeldati, ära seletada. Kõlblised sõnad ja kõlbline ülesastumine ei tee weel kedagi kõlblaseks. Rootsi kirjanik Heiberg seletab, tema wõida sellepärast ilusaid sõnu teha, et ta halb inimene olewat. Ma ei taha sellega sugugi „Wirulase“ hingemüümist, kui ta wõimalik oleks, wabandada, waid ma tahtsin ainult kõlbluse wahtide [illegible] seda teha, mis tõeasjadest teinekord üle waatama sunnib. „Wirulase“ naabril „Päewalehel“ on wiisuste praegu hõbeseklite haisu juures, mis G. E. Luiga „Kristl. Püh. lehe“ juures sakste teenistuses olles oma lehe wäljaandmise jaoks tallele pani. Wõib olla, et see niisikas ei ole, kui isikuid nimetatakse, aga seekord on asi juba isikute peale wälja läinud, olgugi, et need „suured saksad“ ei olnud. „Wirulase“ toimetuse liikmete wastu on niisuke wõimalusteni mitte-niisikas oldud, olgu peale, et see mitte-niisikas „suurte isandate“ poolt tuli. Oa niisama lubamata ja nõuab tasategemist.

Peale ülemaltoodud kõlbluse põhjuse on äraandmise kallale tormijooksmisel ka weel teisi põhjusi, mis siini pimestada wõiwad. Üks nendest on asjalugu, et „Wirulase“ lugejad suupäraline jahisaak on. „Pet. Teataja“ on praegu wähe raskes majanduslises

*) Siin on „Malewa“ eksinud. „Postimees“ ei wõtnud mitte laimamisetööst osa, waid ütles selgel sõnal, et ta neid kuulujuttusid ei usu. Toim.

Wõitlus õiguse pärast.

K. E. Franzosi roman. 67

Pahameele ümin käis ridadest läbi.

„Juba jälle,“ hüüdis üks heal salga seest. „Meie tahame ometi kord ka puhata!“

„Meie kaasa ei tule!“ hüüdis keegi teine. „Mis jaoks ka? Kes meile selle eest maksab?“

„Ja isegi weel rumeenlaste pärast!“ hüüdis kolmas.

Aga neid üksikuid hüüdeid ei olnud peaaegu kuuldagi, nad kadusiwad teiste karjumise ja nurina wahele.

Ehmatades tungisiwad Tarase poolehoidjad tema poole, see wäike salgake, mis elus ja surmas tingimata tema poole hoidis: Naschko, mõlemad [illegible] Seiko ja Emiljan, nooremed Wassili ja Lazarko ja weel mõned.

Nad tõmbasiwad püssid õlalt; see näis ka tõeste minutist minutini tarwilikumaks saama.

Nurin paisus metsikuks hulgumiseks ja meestehulk tungis ikka [illegible] pealiku lähedale.

See aga seisis liikumatalt seal, pea norus ja näo peal harilik tumeda tõsiduse awaldus.

„Kõnele ometi,“ sosistas Emiljan, „kõnele — wõi sa oled kadunud!“

Taras raputas pead, siis aga ajas ta enese sirgeks ja wõttis lähemal seisjad silma.

Ja nii wägew oli ka nüüd weel selle pilgu wõim, et nad waikisiwad ja tahtmatalt taganesiwad.

Ta tõstis käe üles. „Waikige!“ hüüdis ta ja lisas siis pikkamisi, mitte üleliiga waljult, aga tungiwa healega, nii et tema sõnad lärmitsejatest üle kõlasiwad, juurde:

„Tahate teie minuga kõneleda, minule oma tahtmist awaldada — siin ma olen! Aga kõigiga korraga ei saa ma rääkida! Kes soowib teiste eest kõneleda?“

Metsik kära jäi ikka waiksemaks, üksnes mõned wähesed lärmitsesiwad weel edasi. Teised aga sosistasiwad ainult weel poolsalaja üksteisega.

Husulid kogusiwad endid „Kulli“ ümber ja katsusiwad nähtawaste tema peale mõjuda, et ta nende eest sõna wõtaks; teised jälle, kõigehalwemad salga seast, piirasiwad hiiglakaswuga Iwan Pistaki ümber, kes ennemalt ühe mõisniku juures, kelle peale Taras hiljuti „kohut mõistnud,“ oli teeninud ja alles paari nädala eest salka oli astunud; nendest eemal kogusiwad wiimaks endid ka need mehed kokku, kes endise kirikulaulja Sofroni poole hoidsiwad.

Kuna teised wihaste ähwardawate nägudega nõu pidasiwad, seisiwad need wiimased wagusalt koos, ringutasiwad käsa ja wahtisiwad nagu ahastades oma ette...

Sügawa, kibeda walu joon lehwis üle Tarase näo. Ta ei olnud uskuda tahtnud, mis temale tema salgas asuwast erakondlusest oli räägitud, nüüd wõis ta seda ise oma silmadega näha.

Kui kaugele pidi asi juba läinud olema, kui sagedaste oliwad nad juba oma asju läbi rääkinud, kui täielikult üksteisega ühinenud, et nad nüüd kõigekõrgema ärewuse silmapilgul ilma wiiwitamata ja wankumata igaüks oma erakonna mehed üles leidsiwad, otsekui et wõikski see teisiti olla.

„Kes tahab teiste eest kõneleda?“ kordas Taras uueste ja oli kindel, et Iwan Pistak nüüd ette astub ja oma häbemata nõudmise awaldab.

Tuli aga teisiti.

Hiiglane kehitas õlasid, ja pööras näo ära. Taras kuulis selgeste, kudas ta oma seltsimeestele poolwalju healega ütles: „Esimese, kes temale seda ütleb, laseb ta maha. Siis lasewad teised muidugi tema maha. Ja mina ei taha see esimene olla!“

Juba pidi wiha Tarase üle wõitu saama, seal pöördi tema mõtted selle alatu mehe pealt ära. Sest tema ees seisis, kahwatult ja wärisedes, mees sellest erakonnast, kellel ta kõigewähem julgust wastuhakkamiseks oli arwanud olema, kirikulaulja Sofron.

„Sa wõid meid ära tappa, pealik,“ hüüdis ta kirglikult, „aga meie ei tule enam sinuga kaasa, ei rumenlaste juurde, ei ka mujale. Meie ei kannata seda enam wälja, meie ei juuda enam igapäew oma käsa kaitseta inimeste werega kasta, meie kardame Jumalat, pealik.“

Taras ei olnud selle põrniawa kaebtuse wastu mitte ettewalmistamata; tema truu Emiljan oli temale sagedaste sarnaste awalduste üle teateid awaldanud. Sellest hoolimata trehwasiwad need sõnad teda wäga waljuste, ja tema, kes siiski ei wärisenud, kui taltsutamata meestesalk tema peale tormanud oli, pidi ennast nüüd tugewaste oma püssi peale toetama... Ka tema heal wärises, kui ta wastas:

„Jumal on õiglastega! See on minu kindel usk, ja sellest peaks teil niisama küll olema, nagu minulgi!“

„Oh, Taras!“ hüüdis Sofron. „Kes ütleb sinule, et see, mis sa õige leiad olema, ka Jumala silmis õige on?!... Wasta,“ jätkas ta suures ärewuses edasi ja wõttis tema käest kinni, „wasta ja tee meile tõeks, et Jumal sinule oma tahtmist paremine ja selgemine on awaldanud, kui kõigile teistele inimestele. Tee tõeks, et sul õigus on tema nimel kohut mõista ja omale suuremat wõimu omandada, kui ühelgi teisel!“

Iwan ja tema poolehoidjad purskasiwad pilkawalt naerma. „Kull“ põrutas wihaselt nende peale, wait olla. Taras aga wahtis nagu uimastatult, tardunult oma ette. „Wasta!“ hüüdis Sofron weel kord.

„Mis mul ütelda on,“ wastas Taras tumedalt, „teate juba ammu. Mina ei arwa enesel sugugi suuremat wõimu olema, kui igal teisel õiglasel mehel siin sellel maal, kus muidu õigust leida ei ole.“

„Sa sonid!“ hüüdis Sofron ägedalt. „Minule on suuremat ülekohut sündinud, kui sinule. Minule tehti ihu ja omanduse poolest, naise ja lapse poolest ülekohut, ilma et süüd oleksin teinud. Jah, minule on ülekohut sündinud, ja minugi poolest ka sinule — ja sellele ja kolmandale! Aga kas wõid sellepärast ütelda, et õiglasele enam muud üle ei jää, kui tappes ja põletades läbi maa käia? Mõtle järele, mis nendest inimestest, mis sellest maast saaks, kui iga õiglane, kellele ülekohut sündinud, sedasama teeks?... Sa waletad, Taras, wõi sa oled pimestatud! Meile, õnnetutele, on üks niisama halb kui teine. Mis peame meie wastama, kui igawene kohtunik meie käest küsib: „Mispärast oled sa oma wenna werd walanud?“

„Näha on, et mees enne kirikulaulja oli!“ hirwitas Iwan pilgates. Jällegi sundis hujul teda rahule.

„Mis teie tahate?“ küsis Taras tumedalt.

„Ära minna tahame!“ hüüdis Sofron. „Anna meid wabaks — meie ei kannata seda kauem... Meie tahame katsuda, jälle ausateks, rahulisteks inimesteks saada, tahame kaugele siit maalt, mida oma kaasinimeste werega oleme wäetanud, ära minna. Meie tahame katsuda kahetsuse läbi seda lepitada, mis patustanud oleme. Ei lase Jumal seda meil osaks saada, langeme meie kohtu kätte — Tema tahtmine sündigu.“

„Minge! Ma ei pea teid,“ ütles Taras.

Tormiline liikumine järgnes neile pikkamisi, peaaegu rahulikult öeldud sõnadele. „Jumal tänatud,“ karjusiwad Sofroni poolehoidjad. „Oh, et meie juba waremalt ei rääkinud!“

„Minge!“ kordas Taras. „Kellele tema südametunnistus ei luba kauem minu käsu alla jääda, see tõstku parem käsi üles.“ Ligi nelikümmend sirutasiwad käe püsti. Need oliwad, Tarase isiklikud sõbrad wäljaarwatud, just kõige tublimad ja laitmata mehed salgast.

Taras ohkas rängalt.

„Astuge selle kuuse alla seal,“ ütles ta. „Ma tahan teiega pärast weel rääkida ja igaühele tema osa ühisest warandusest kätte anda. Esmalt on mul weel teistega lõpuarwet pidada.“

Ta ajas enese uhkeli püsti, ja tema silmad wälkusiwad wihaselt.

„Astu wälja, Iwan Pistak!“ hüüdis ta käskiwalt.

Hiiglane wiiwitas ja seltsimehed oliwad sunnitud teda wäewõimuga ettepoole tõukama.

„Mispärast pean mina see olema,“ nurises ta. „Sa tead ju muidugi, mis me tahame,“ algas ta siis segaselt. „See pole ju õiguse pärast ka sugugi ülekohus... Ei, tõeste mitte,“ jätkas ta ikka julgemaks saades, edasi. „Waata, pealik, seal läheme meie näituseks Bukowinasse, et nende äraneetud rumenlaste, kelle keelt meie ei tunne, keda meie elusajal weel näinud pole, asju joonde ajada.

„Mis peab siis igaüks meist waestest mõtlema, kui meie nüüd nõnda sinna ratsutame?!

„Ehk hakkawad mõisnikud wasta, wõi on soldatid paigale tellitud — räbalal juhtumisel trehwab meid nõnda siis kuul ja puhub meie elu seest wälja, wõi meie jääme eluajaks wigaseks. Heal juhtumisel aga — noh, siis on nimelt mõisnik, kes meile iialgi midagi teinud pole, surnud mees, ja need wõrukaelad-rumenlased jääwad jälle rikkaks ja on kõigest hädast peastetud.

„Meie aga?! — meie ratsutame nimelt niisama waesalt tagasi, kui tulnud olime.

„Noh, pealik, sina nimetad ju ennast õiguse kaitsejaks ja oled tõeste õiglane mees — sa näed ära, et seda liig wähe on.

„Mis kahju teeks see sinule, kui lubaksid, et kätte wõidetud raha talupoegadega jaotaksime?“ Mõtle ometi järele, meie oleme ju need, kes neile seda teeniwad.

„Ja siis, Taras, on see tõeste sünnis, et nii wahwade wõitlejate laagris kõik asjad nagu kloostris on? On see tõeste —“

„Küllalt!“ sõnas Taras temale wahele. „Ja kui ma ka edaspidi seda lubada ei taha?“

„Siis, Taras,“ wastas hiiglane poolhäbelikku mõeraastusega, „siis tahame nimelt wõitlust õiguse eest teise pealiku all edasi jätkata, kes wähem walju on, kui sina.“

„Küllalt!“ ta pööras selle mehe seltsiliste poole. „Kes selle mehega seal nõus on, tõstku parem käsi püsti.“

Neid oli ligi wiiskümmend inimest, nende seas niisugused, kelle tublidust ja ustawust Taras selle tunnini weel kõigekindlamalt oli usaldanud.

Aga näha ei wõinud, et see temale ootamata oleks tulnud.

„Hüwa,“ ütles ta. „Astuge paremale poole. Ka teie peate saama, mis teie kohus.“

Siis astas ta Julko ette.

„Ja kudas on lood sinuga?“ küsis ta. „Tahad sa ka minna?“

„Üksinda minu tahtmine ei ole siin mõeduandew,“ wastas „Kull“ tumedalt, „muidu oleksime juba ammu läinud. Meie ei wõi siin, sina meid aidata! Wiha ujul ei kannata iket — sina panid ta meile kaela! Et meie lahingus tahtlikult walitud pealiku sõna kuuleme, on iseenesest arusaadaw, kuid selleks, et munga wiisi elada, ei hakata mitte rööwleks. Ja nõnda oleksime ammu ju läinud, kui minu isa seda meil mitte ära keelanud ei oleks.

„Mina ei ole,“ lasi minu isa minule öelda, „ei sinule ega teistele käsku annud, Tarase lipu alla astuda; ära keelanud ei ole ma seda aga kellegile, sest et ma ainult seal keelan, kus seda tingimata waja on, ja et ma oma sõbra Tarase wõitlust pühaks, seda ennast tublikks, mõistlikuks meheks pean.

seisukorras. Kokkupandud kapital, kui ma ei eksi 7000 rbl., olla peaaegu otsas. Tellijate poolest aga seisukoht kõikuw. Miks ei pidanud siis parajal ajal „Wirulase" omanikkude wahetust, tarwitama, et edumeelseid ajalehe lugejaid „Wirulase" juurest oma „auja" edumeelsuse küna juure tõmmata; ja ega „Päewalehe" suu ka sarwest ei ole. Esite pandakse linnas kuulujutud minema, siis tarwitatakse „Pet. Teataja" poolt läbitöötatud materjali kõige ilmasüütama nõoga, nagu sunnitult. Ja teised „Wirulase" wingamehed, kas äriliselt, wõi põhjusmõtteliselt, on muidugi рады стараться. Ehk kõiblus, kõiblus! peab jelle juures hüüdma. Mis „Wirulase" toimetajate reputatsioonisse puutub, siis on „suurte sakste" arwamine nii: „Pole wiga, need wäikesed „brosjüre inimesed" poewad kuhugi meie hõlma alla ja elawad oma walkisi elu edasi. Ära surra nad ei pruugi." Ja „suurte" südametunnistus on rahulik. Mis nad sellega inimestest on teinud, et nad nendeli auuse kaelaluuletamisega wõimaluse wõtawad, aumeestena iseseiswateks jääda, kes sellest küsib."

Oma kirja lõpetab „Malewa" juhtkirja kirjutaja hr. — n — järgmiste sõnadega:

„Kindlaste usun, et „Wirulase" toimetuse liikmed aumehed on ja ise iga sakste hingeostmise katse kohe awalikuks teewad ja selle eest hoolt peawad, et see awalikuks tuleb. Mis nende tegewusesse üleüldse puutub, siis on see niisama wähe wälkluse ja hingemüümise läbi tingitud, kui „Wirulase" wastasiegi oma."

Nõnda „Malewa" otsustamine asja üle. Awaldame need siin, et näidata, kuda erapooletud isikud asja peale waatawad. Siin awaldatud mõtete faktiliste teadete eest meie muidugi ei wastuta.

Kodumaalt.

—ld—. **Põidelt.** „Suguwenna" halastamatus. Hiljuti oli N. wallakohtus järgmine asi arutusel:

Taluperemees K. nõudis oma krundi peal elutsewa wabadiku O. käest 20 rubla rendiwõlga. Kostja O. seletusest selgus, et ta nõudjale ainult 6 rub. 50 kop. wõlgu on. Enne olnud tema käes rendil olew paari wakamaa suurune wabadikukoht mõisniku päralt ja siis maksnud ta 4 rub. 10 kop. aastas renti. Pärast ostnud K. koha ära ja lubanud selle O. käes senise rendiga edasi pidada, kuid hiljem tõstnud ta rendisumma 6.50 kop. peale, mis tingimistega O. kohta kiamaani pidanud. Nõudja K. seletas, et ta O.-ga tänawuse aasta kohta uue lepingu teinud, mille järele see kohustatud olewat 20 rubla aastas renti maksma; et ta aga seda tõeks teha ei saanud, siis jäi ta ainult 6 rubla 50 kop. nõudmise juurde, mille kostja O. ka kohe kohtu ees wälja maksis. Ühtlasi teatas K. O.-le ja laskis ka protokolli sellekohase tähenduse teha, et kui O. kohta edasi tahab pidada, siis tal järgnewa aasta eest 20 rubla renti maksta tuleb; wastasel korral peab ta kolme kuu jooksul koha pealt ära kolima. Kostjal oliwad kohtusaalist wälja tulles silmad wesised: nii kõrget renti maksta oli wõimata, aga kuhu minna südatalwel naise ja lastega.

Kooliõpetaja hädas. K. küla jumalakartlikud eided ei ole oma kooliõpetajaga sugugi rahul. Muidu olewat teine küll üsna wiks mees, aga ta õpetawat lastele kõiksugu tühja ilmalikku tarkust, mida neile memmede arwamise järele sugugi waja ei olewat. Lastemade soow oleks, et kooliõpetaja lastele ainult jumalasõna õpetaks, mida aga sellel wõimata täita on. Eitede protestile seltsib ka mitme taadi oma ligi. Waene kooliõpetaja on kahe tule wahel: ühelt poolt pigistab waimulik ülemus, teiselt poolt laste wanemad. Sia siis ja hari rahwast!

S. **Wastemõisast.** Kaansoot. Wiisakuseta salmilaulja. Kohaliku õigeusu kiriku salmilaulja H. wiisakusest annab järgmine sündmus selget pilti. Laupäewa õhtul, 28. now., kogusiwad mõningad isikud kohalisse õigeusukooli ruumidesse lauluharjutusele. Lauluharjutusi peeti H. juhatusel. Tihtilugu tuli aga juhataja ja mõne üksiku laulja wahel kokkupõrkamisi ette, milledele nimetatud salmilaulja terawus ja seltskondliselt taktita olek põhjust andis. Nii juhtus ka, et keegi J. N. lauluharjutusiest enam osa wõtta ei tahtnud. J. N. lapsed (ülemal nimetatud kooli õpilased) läksiwad 28. now. õhtul ka lauluharjutusi kuulama. Lapsed astuwad kooliklassi, kus lauluharjutust peetakse. Kui salmilaulja seda märkab, kutsub ta lapsed oma juurde ja küsib: „Kas isa ka laulma tuleb?" Lapsed ei tea aga selle peale kindlat wastust anda ja kostawad, et wist ikka tulewat. See pahandab salmilauljat ja ta käratab wihaselt: „Kui isa laulma ei tule, siis ei ole ka teid siia tarwis! Kasige wälja! Wälja!" ja ajab lapsed koolimajast wälja. Ümberseisjad isikud jääwad aga imestusega üksteise otsa waatama. Missugune õigus oli salmilauljal J. N. lapsi koolist wälja ajada?

Kuresaarest. Waldade wiljatagawara. 1. jaan. 1908. a. oli Saaremaa waldade wiljamagasides wilja: rukkid 6266 tsetwerti $45^1/_4$ karn., odre 4809 tsetw. 16 karn. ja saada oli wõlgasid: 3435 tsetw. rukkid ning 3717 ts. $17^3/_4$ karn. odre. Magasiteist oli laenatud 1908. a. 2422 tsetw. 38 karn. rukkid ning 2611 ts. 52 k. odre. „Trl."

Lätimaalt.

Riiast. Riia ringkonnakohus pidas 28. nowembril oma 20-aastalist kestwusepäewa. 20 aasta jooksul tuli kohtusse 26 734 süüteoasja ja 84.769 nõudmiseasja kaebtusi. Süüdlasteks mõisteti otsus tehti 17.434 isiku üle, wabaks mõisteti 6227. Sissenõutud nõudmiste summa teeb kokku 67.185.973 rubla wälja. 5509 nõudeasja jäi ringkonnakohtu otsustada endistest hoowi-, maakonna- ja teistest kohtuist. Ametnikkude seltskond on järgmine: 1 president, 3 abilist, 22 kohtuliiget, 4 sekretäri, 14 sekretärlabi, 1 arhiwar, 60 kantseleiametnikku, 12 kohtupristawit, 4 käskjalga ja 37 kohtu-uurijat.

— Riia postkontori ülemriiginõunik Samsonow pühitses eila oma 50-aastalist ametipäewa. 50 aastat sai sellest, kui juubilar postiametnikuks hakkas. Samsonow on ennast alamast ametnikust kuni postkontori ülemani üles teeninud. Kui 1905. a. postistreik algas, seisis S. ööd ja päewad oma ametikoha peal.

Liibawist. Töölkäijad. Juba mõnest aastast jaadik on Sakja kolonistid Hersoni kubermangust Argentinias tööl hakkanud käima. Lõikuse aeg Argentinias langeb just meie talwe aja peale, nii et kodumaa töö kolonistili kuni ei pidanud. Nad teeniwad, nagu „Düna-Ztg." teatab, talwe jooksul umbes 400 rubla, millest 200 rubla reisurahaks ära kulub. Tänawu esimest kord on nüüd sakslaste eesmärgil ka juurem hulk noori mehelasi, umbes 85 meest, Argentiniasse põllutööle läinud. Nad jätsiwad Liibawist aurulaewa „Permiga" Londonisse, et sealt Buenos-Airesse edasi rännata.

Kaugemalt riigist.

Kuulujutt?

„Rus. koje Slowoje" teatatakse Peterburist kõmukast kuulujutust, mida ka kõige mustema prilli mehed wist heameelega uskuda ei taha. 6.

Siin ta on!
„Kalake"
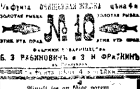

Ainult see on kõige parem
Mahorka poolsämedat (polukrupkat)
nr. 10
ja uuutubakas, kõige suuremast wabrikust Lõuna Wenemaal.
„Kuld Kalake" (золотая рыбка)
Ilma kalata järeletehtud.

detsembril, s. o. tulewal pühapäewal, kuulutatawat suure riiklise tähtsusega akt wälja, mis kinnitawad, et riigiwolikogu ja riiginõukogu olemasolemine Wenemaa isewalitsuse alusteid sugugi ei riku.

Ühes sellega pandawat järgmised suure tähtsusega seadused maksma: 1) akt Soomemaa ja keisririigi wahekorra korraldamise üle; 2) akt Holmimaa lahutamise üle, ja 3) akt, mis walitsusele wõimaluse annab põhjusseaduste § 96. ülemalt seletada.

Parempoolsed ringkonnad kinnitawad, et need kuulujutud sugugi tuulest tulnud ei olewat.

Peterburist.

— Kinniwõtmised ja läbiotsimised. Öösel wastu 28. nowembrit wõeti ajakirja „Byloje" endin. toimetaja W. J. Jakowlew-Bogutsharski kinni ja paigutati uurimise wangikotta. Enne seda otsiti Bogutsharski korter läbi ja wiidi sealt hulk pabereid ära.

Sellesama päewa õhtul läks naiskirjanik J. D. Kuskowa Bogutsharski korterisse, kus ta kohe kinni wõeti. Kuskowa, S. N. Prokopowitshi ja E. L. Gurewitshi korterid otsiti läbi.

Öösel wastu 27 nowembrit ilmus politsei Wasili ostrowile 17. liinil olewasse majasse nr. 406 ning läks, kilpisid eel hoides, ühe elatanud, alles hiljuti sinna asunud isanda tuppa. Isand lööti kilpidega jalust maha ja wõeti kinni. Läbiotsimisel leiti sealt suur hulk keelatud kirjandust. Järgmisel päewal wõeti sealsamas korteris elaw tehnologia instituudi üliõpilane kinni, kuid lasti warsti jälle lahti.

27 nowembri õhtul oliwad 20 Sampsonievski haridusseltsi liiget prof. Schipitshinski korteris koos ning pidasiwad ühe kawatsetawa pidu üle nõu. Koosoleku ajal ilmus politsei ja wiis kõik koosolejad politsei jaoskonda, kust nad peale isikute tõendamise jälle lahti lasti. Schiptshinski korteris pandi läbiotsimine toime, millel mingisugusid tagajärgesid ei olnud.

— Kuulujutud. Juba jälle liiguwad kuulujutud, et ministritekabinetis muudatusi oodata olewat. Muu seas kõneldakse, et ministrite nõukogu esimehe ametit sisem. asjade ministri ametist mõeldawat lahutada. Wiimase ameti peale saawat praegune riigisekretär Makarow ja tema asemele riigisekretäriks — rahaministriabi Pokrowski.

Ka rahaministriabi Nowitski lahkuwat ametist.

— Rusa (Moskwa kub.) kreisi semstwokogu, würst Pawel Dolgorukiga ja semstwoülemate Wasiljewi ja Kosmowskiga eesotsas, otsustas senat wõimupiiridest üleastumise pärast kohtu alla anda. Kaebealuste süü seisab selles, et nad 1906. a. nälja ajal rahwale 29 tuhat rubla abi oliwad andnud, kuna seda abi rahwale hädaste „tarwis" ei olewat olnudki.

Tsaritsõnist. Illiodor kohtus. 28. nowembril istus kohaliku ringkonnakohtu süüpingil kuulus mustasajalaste „kõnemees" munk Illiodor, keda endise Tsaritsõni politseimeistri Botsharowi sõnadega haawamises süüdistati.

10. augustil 1908. a. peksis rahwahulk Tsaritsõnis gümnasiumi kooliõpetaja Troitski ja pristawi Erastowi läbi. Nagu pärast selgus, tahtnud rahwahulk trükikoda purustama minna, kus Illiodori wastast lehte trükiti.

Kui Botsharow kasakate abil mõllajaid laiali ajama läks, hüüdis Illiodor:

— Wälja siit, mõrtsukad, röõwlid, koerad. Miks ajate teie palwetajad laiali?

— Wagale mungale ei ole kõnnis niisuguseid sõnu tarwitada, — tähendas politseimeister.

— Ma tean isegi, millal weel waja on waga olla, tolad, — oli Illiodori wastus.

Kohus mõistis suure sunga munga kuuks ajaks aresti.

Poltawast. Meeleawaldus teatris. Poltawa teatris andis Kommisjarshewskaja näiteseltskond külaskäiguetendust. Saalis walitses sügaw waikus. Korraga kõlas wali hüüd: „Dubrowin wälja!" Rahwas hakkas ehmatanult ümber waatama ning nägi, kuidas üks isand oma loosist lahkus: see oli Dubrowin, kes Poltawas oma õe juures wõersil oli.

Tweri kub. Soetõbi wangimajas. Beshetski wangimajas möllab soetõbi, mis juba 22. augustil algas. Kahe kuu jooksul jäiwad 26 wangi, 4 wahti ja wangimaja ülem haigeks, neist suriwad üks wang, üks ülewaataja ning wangimajaülem ära. Wangimajast kanti haigus edasi politsei arestimajasse, kus wiis kinnistujat, 2 linnawahti ja üks strashnik ta küüsi langesiwad.

Et haigusele piiri panna, palus kohalik wangimajakomitee Tweri kubernerilt barakk sisseseadmiseks ja arsti ning rawitsejate palkamiseks 2000 rub. abi. Kahekordse palwe peale aga lubas kuberner ainult 375 rub. Selle rahaga ei olnud muidugi mõista midagi peale hakata, ning sellepärast teeb küigehaklaw tõbi oma laastawat tööd weel praegugi takistamatalt edasi.

Wäljamaalt.

Saksamaalt.

Riigipäewa koosolekul oli sotsd. Scheidemanni kõne ajal põnew wahejuhtumine. Kõneleja ütles: „Et riigikantsler Preisi walimise wiisi uuendamisest kõrwale puikles, on lihtsalt häbistaw. Kantsler oli kohustatud selles asjas täieste selgelt rääkima. Seda kohustab seletatõotus, mis keiser on andnud. Tõsi ju on, keisri sõnade wastu ei ole meil mingit usaldust. Preisi kuningate harjunud wiis on sõnamurdmine." — Nende sõnade peale tõusis paremal tiiwal kirjeldamata lärm, pahemal pool aga kiteplagin. Abipresident Hohenlohe, kes koosolekut juhatas, kutsus kõnemeest korrapidamisele. Sellegipärast jätkas Schiedemann oma kõnet endises waimus. Riigikantsler v. Bethmann-Hollweg kutsuti tagasi. See mõistis keisri üle nurisemise täieste hukka. Juhtumine sünnitas Berlinis palju kõmu.

Wiienda Saksa riigi kantsleri v. Bethmann-Hollwegi kõne, mille meie neli päewil oma lehes ära tõime, ei ole, peale kiriklaste, kellegi poolt rahulolemist leidnud. Radikalne ajakirjandus nimetab kõnet eluteks ja täieste iluusilinaks. Kõik kinnitawad, et Bethmannil oma kindlat programmi ei ole, et tema alalhoidlasteklerikaste pajunasse puhuma ja „juhtumisest juhtumiseni" elama saab. Isegi parajusmeelsed liberalid tähendawad, et pärast wilekuulist walsimist kantsler rohkem ja kindlamini kõnelema oleks pidanud. „Vorwärts" ütleb kihwtiselt, et kantsleri tooli weel kunagi nii andewaest inimest ei ole olnud, ja et uus kantsler weesi tagurlaste leeri asub.

27. now. arutati riigipäewal eelarwet edasi. Riigikantsler v. Bethmann-Hollweg wõttis sõna. Tema tähendas, et tema mitte praegusest ülemiselisest politika seisukorrast kõneleda ei taha; et taha ta ka seda kindlat ühendust kõne alla wõtta, mis Austria ja Saksa riikide wahel walitseb. Troonikõne näidata isegi, mille poole selles asjas politika wool püüdma saab. Siis ütles ta edasi: Selle usalduse wastu, mida troonikõne kolmiklepingu kohta awaldas, juhtiwad mõned tähelepanemist selle peale, et Italias pärast Wene Keisri külaskäiku healed kolmiklepingu wastukuuldawale tulla. See nähtus, mis ju tõeste olemas on, kuid mis ainult wähemuse arwamist awaldab, mitte ilmaski aga Italia rahwa otsuseks peetud ei tohi saada, ei ole meie poolt mitte tähelepanemata jäänud. Sellegipärast ei ole weel kordagi wõimalik tähele panna olnud, et Italia wälimise politika juhtiwad jõud nüüd kolmiklepingu wäärtust wähemaks hindakisiwad, kui see senini olnud. Minister Tittoni ise teatas meile Racconigi läbirääkimiste tagajärgedest ja neis plaanides ei ole midagi, mis kuidagi meie lepingutele wastu rääkisiwad. Keiserlik Wene walitsus, kellega meie ikka sõbralikult oleme läbisaanud, mida weel tiewalitsejate isiklik sõbrus ja alatised külaskäigud kinnitawad, teatas ka meile Racconigi läbirääkimisest. Meie wastakorras Wenemaa wastu mängib suurt osa see mittesõbralik toon, mida üks jagu Wene ajakirjandust meie wastu awaldab. Ei wõi ju salata, et Wene ringkondades, niisama ka mujal, neid on, kes kinnitawad, et Saksamaa kahtlasi ülesandeid taga ajab, mis üleüldisele rahule hädaohtlikud on. Meie rahwas nõuab ühel meelel meie wälimise politika ajamises, et see kindlalt ja rahulikult juhatatud jaaks. Sedasama kindlust ja tagasihoidmist, mis oma jõu ja naabrite lugupidamise tähane, wõiks ka meie ajakirjandus awaldada."

v. Bethmann-Hollwegi sõnade peale wastamata on Italias Saksa-waenuline meele ülu õige tugew. Italia rahwameelne ajakirjanik awaldas iseseiswas „Paris-Journalis" kirjatöö, kus ta praeguse kolmiklepingu asemel neljariiklist ühendust soowitab. „Ühisuse" liikmeteks oleksiwad — Inglise, Prantsuse, Italia ja Wene maad. Selle ühisuse mõjul kaotaks Balkani küsimus oma terawuse, ja Saksa-Austria leping jääks ilma suurema mõjuta. Europa rahu oleks pika aja peale kindlustatud.

Preisi kuningriigi eelarwel taheti sõelawandusele ülerikkline maks peale panna. Selle maksu wastu on Sakseni ja Badeni kuningriigi walitsused ülesse astunud. Sakseni kuningriigi walitsus kinnitab, et see maks Saksa keiserriigi föderatiw-alustele wastu käib, ühisuse riikide wahel üksmeelt purustab ja uju konstitutsioonlise kindluse sisse waaruma panewat.

Austro-Ungriast.

Praegu peetakse Wienis suurt politikalist kohtuprotsessi. Kohtu all on ajaloolane Dr. Heinrich Friedjung ja ajalehe „Reichspost" peatoimetaja Ambros. Omal ajal kirjutasiwad need herrad, et Austria riigipäewa Serbia-kroatia sugu saadikud Serbia walitsusele ennast ära olla müünud. Nimetatud saadikud, 50 meest, ühendasiwad ennast ja kaebasiwad nimetatud herrad laimu eest kohtusse. Kohtukoda on sõjawägede hoiu all. Kohtu saalis on palju tähtsaid isikuid. Kaebtuse kiri loetakse ette. Friedjung wastab, et 52 kaebajast ainult wäikene hulgakene süüdlane. Isamaa armastus olla sundinud teda sala jelesi awama. Protsessi arutamisel saada ta süüdlasi nimepidi nimetama. Seda ta tegigi. Friedjung tunnistas, et Horwati saadikud Serbia walitsuselt tõeste raha olla saanud; et isegi Wenemaa tegelased, nagu Miljukow, Maklakow, Popowitsh ja Stahowitsh serblastele 2000 rbl. raha on saanud, et need austrialaste wastu sõda algaks. Nimetatud Wene tegelased nimetawad seda jutu häbemata waleks ja näitawad kindlalt, et neil serblaste ühisusega midagi tegemist ei ole olnud. Tunnistaja Hmalitski — endine Dalmatsia asewalitsuse ametnik — kutsutakse ette. See tunnistab wande all, et Dr. Supillo, üks pealekaebajatest, tähtsas seltskonna tegelane, ennast raha eest Bosnia ja Herzegowina asewalitsejale müünud olla. Dr. Supillo annab aussõna, et tema midagi sellesarnast ilmaski teinud ei olla. Hmalitski wastab: „Mina ise andsin teile raha." Supillo seltsimehed nimetawad Hmalitski awalikult „wandemurdjaks". Hmalitski tunnistust kinnitab ka tunnistaja Dorodko, kes kinnitab, et Fiume kuberner alati Supillole nõuandeid annud, mida ta kirjutama peab; iga kirjatöö eest maksnud ta Supillole 10 krooni. Dorodko tunnistus paneb kõiki imestama. Kõrwalistele inimestele jääb täieste arusaamatuks, kudas nii silmapaistew seltskonna tegelane, nagu Dr. Supillo, ennast 10 krooni eest müüma läkkas. Ei kahtle ka keegi selle üle, et Dr. Friedjungist ette toodud dokumendid, nagu see, et Miljukow ja Maklakow serblastele Austria wõja jooks raha on saanud, mitte järeletehtud ehk täieste waled ei ole. Wienis kõrwud, nagu näha, uus Zagrebi protsess.

Päewauudised.

Walitsus.

Weelaskmise ja maakuiwatusetööde seadust laiendatakse ka Kuura, Liiwi ja Eesti kubermangudes maksma panna.

Muutused kõrgemate ametnikkude hulgas. Peterburis liguwad „Rig. Ztg." teatel jälle jutud, et Kuuramaa kuberner Knjasew lähemal ajal praegusest ametist lahkub ja senatoriks nimetatakse. Ka endine Eestimaa, nüüdne Nowgorodi kuberner Baitsh lahkuwat Nowgorodist ja saawat ministeeriumis kõrgema koha.

Riia õpekonnakurator mag. E. M. Brutshenko on ametiasjades mitmeks päewaks Tartusse sõitnud.

Kohtukoda.

x. **Seepärast, et rendiraha maksmine ainult paar päewa hiljemaks jäi.** 1899. aastal rentis kaupmees Wasili Mihailow Wajalema mõisa omaniku Baggowuti käest Haapsalu maantee äärest umbes $^1/_2$ desj. poeplatsiks, kuhu ta kiwimaja peale ehitas. Rendikaup tehti 20 aasta peale ja aastase rendi, 15 rubla pidi Mihailow iga aasta 6. mail ära maksma. 1908. aastal wiibis Mihailow rendimaksuga natukese, mispärast v. Baggowuti wolinik adw. Lemberg juba 8. mail Tallinna-Haapsalu ringkonna 7. jaosk. rahukohtunikule nõudmise sisse andis, et Mihailowi ja Baggowuti wahel tehtud rendikontrakt murtuks tunnistataks, Mihailow renditud maatüki pealt wälja tõstetaks ja tema käest wõlgnew rendiraha nõudja kasuks wälja otsustataks.

Kohtus seletas kostja usaldusmees eraadwokat Janson, et Mihailow küll on tahtnud rendiraha õigel ajal ära maksta, seda aga nõudja enese süü pärast mitte pole saanud teha. Tunnistajate läbi tehti selgeks, et Mihailow 5. mail Wajalema mõisa tulnud renti maksma, aga v. Baggowuti pole siis kodus olnud. Järgmisel päewal, 6. mail, tahtnud Mihailow v. Baggowuti tee peal kinni pidada, et seal rendiraha ära anda, aga v. B. sõitnud liig ruttu mööda. 8. mail tulnud Mihailow jälle Wajalema mõisa (tema kodukohast 14 wersta taha), aga siis olnud v. Baggowut jälle kodust ära. Ka 7. mail pole v. Baggowut kodus olnud.

Rahukohtunik leidis, et Mihailow rendiraha äramaksmiseks kõik on teinud, mis tema wõimuses seisis, kuna nõudjat ennast raha wastu wõtmas ei olnud. Sellepärast otsustati kostja käest ainult wõlgu olew rendiraha wälja, kuna muu jagu nõudmisest tagasi lükati.

Nõudja wolinik kaebas edasi, seletades, et Mihailow rendiraha 7. mail mõisa kirjutaja kätte oleks wõinud ära maksta. Kirjutaja Reinbaum anti ka tunnistajaks üles. Nimet. isik tunnistas rahukogus, et tema mõisaomaniku poolt wolitatud olnud rendirahasid wastu wõtma, aga kirjalikku wolikirja pole tal olnud. Rahukogu leidis, et nõudja ise on ennast rendiraha wastuwõtmisest tagasi hoidnud ja kinnitas sellep. 5. detsembril 1908. aastal rahukohtuniku otsuse ära. Siis saatis nõudja adwokat „õnnetaseks" weel tühjakstegemise kaebtuse senatisse, kus see aga 19. oktobril s. a. ilma tagajärjeta jäeti.

„S" **Tallinna ringkonnakohtu** tsiwil jaoskonnas oli 23. nowembril muu seas Karl Leesmanni nõudmise asi Riia wastastikuse kindlustuseseltsi wastu arutusel. Leesmann nõudis nimetatud seltsi käest 4000 rbl. töõwõimu kaotamise eest. Nõudja kaitsjaks kaswes adw. Jürine, kindlustuse seltsil aga adw. von Stevers (wanem).

Asjaolud on järgmised:

Leesmann teenis juba kauemat aega Rakwere kreisis „Asjerini" tsemendi wabrikus — wiimased seitse aastat kui „elektrik" 40 rbl. kuus palka saades. 8. nowembril 1908. a. kella pool 11 ajal hommikul, kui Leesmann puutreppi mööda alla pumbahoones olewasse artesia kaewu minna tahtis, et seal olewat mootort järele waadata, murdus äkitselt tema jalgade all üks trepi aste katki ja ta kukkus 5—6 jala kõrguselt alla. Kõikas walju karjatus. Masinist ja teised töölised tõttasiwad õnnetuse kohale, tõmbasiwad Leesmanni wälja ja kandsiwad ta wabriku haigemajasse. Uurimisel selgus, et puruks läinud trepi aste täitsa mädanenud oli. Leesmann oli peale selle mitmete arstide juures ja haigemajades rawitsemisel, põrutuse tagajärjel jäi ta erguhaigeks (neurasthenie), mis tema täitsa töõwõimetuks tegi.

Arstlik kohtukomisjon tunnistas, et L. töõwõimust 60 protsenti kaotanud on, kuna wabriku inspektor, kes adw. Jürine nõudmise peale asjatundja kohtusse oli kutsutud, tõendas, et Leesmann, olgu „elektrikuna" ehk liht tööliseна, täitsa töõwõimetu on.

Ringkonna kohus mõistis Riia wastastiku kinnitusseltsi Karl Leesmannile 400 rubla aastas eluaegist pensioni maksma ja peale selle weel 240 rbl. kohtukulu.

Kirik.

Piiskop Freifeldt lahkuwat lähemal ajal Peterburi Anna koguduse õpetaja ametist, jääb aga kindralkonsistoriumi abipresidendiks edasi.

Cand. **Jaan Lattik** on, nagu „Rig. Kir-

„Kui teil nüüd enam tema juures ei meeldi, siis on küsitaw, kas ta teie käest midagi wõimatat nõuab, mille peale teie, tema jalka astudes, mõtelda gi ei teadnud. On asi nii, siis wõite minna; kui ei, peate jääma!

„Nõnda ütles minu isa, Taras!"

„Ja nüüd, mis arwad selle üle? On teil nende sõnade põhjal minemiseks põhjust?"

„Ei! Sellepärast oleme ju ka täna weel siin. Aga niisama õige on, et meie sinu jalka astudes, sinu sõnade üle palju järele ei mõtelnud, wõi jälle hoopis teisiti nendest aru saime, kui sina. Sellepärast oleme otsustanud sinule järgmist ettepanekut teha: Wii meid „musta järwe" äärde, minu isa ette! Kanname temale endi asja ette. On tema, peale seda kui ta kõik kuulnud ja küpselt läbi mõelnud, selle poolt, et edasi jääksime, siis peab see sündima, kas heameelega ehk wastu meelt."

„Ja kui ma seda ettepanekut wastu ei wõta?"

„Siis lahkume weel täna," wastas „Kull" kindlalt ja otsustawalt. „Wastutamise oma isa ees wõtan enese peale."

„Hea küll," ütles Taras lühikese waheaja järele tumedalt ja wiiwitades. „Mina olen sinu ettepanekuga nõus. Sa näed ise ära, Julko, et mul muud midagi üle ei jää. Oleksin ma seda wõitlust selleks alganud, et omale kasu saada wõi et koguni oma kättemaksmise himu täita, siis ei oleks waja sind ja sinu mehi edaspidi enam tüütada. Siis oleksin ma enesel, kui mitte juba ennemalt, siis tingimata aga praegusel tunnil, kuuli pähe ajanud! . . .

„Ma pean seda wõitlust aga püha asja eest ja pean sellepärast igatepidi katsuma teda edasi jätkata. Selle käputäie meestega, mis mul weel järel jääb, ei suuda ma seda, ja sellepärast pean lootma jääma, et ehk sinu isa otsus minu kasuks langeb. Esiotsa on mul aga weelmuud sinu käest nõuda ja seda sa täidad, sest et see sinu kohus on, sinu kohus ausa mehena, Julko."

See astus lähemale.

„Ma aiman, mis sa tahad," ütles ta poolsosinal. „See puutub Iwantsse ja tema seltsimeestesse. Sa tahad nende üle kohut mõista?"

„Ei! Sedawärt halb nende nõu ei ole, nad ei ole seni kurja teinud ja ei ole selle pärast surma ära teeninud. Aga ma ei tohi seda lubada, et need mehed neid sõjariistu, milledega nad seni püha asja eest wõitlesiwad, nüüd röõwimiseks ja mõrtsukatööks tarwitaksiwad. Ma tahan neil sõjariistad käest ära wõtta. Aitad sa?"

„Sa küsid weel? Meie kõik!"

Siis astus Taras Sofroni ja tema seltsimeeste juurde ja palus nende käest sedasama. Ka nemad seletasiwad endid nõus olema.

Iwani poolehoidjad ei aimanud midagi sellest äkilisest, mis nende peade kohta kogus. Muretult lamasiwad nad rohu peal, lobisesiwas, naljatasiwad ja septisesiwad lõbusa tulewiku kohta kõigetoredamaid plaanisid, kui äkitselt teiste read nende poole rühkima hakkasiwad.

Ehmatades kargasiwad nad jalule ja haarasiwad sõjariistad kätte.

Aga liiga hilja: nad oliwad juba sisse piiratud, igaltpoolt nägiwad nad püssiraudasid oma peade peale sihitud olewat.

Julgelt astus Taras nende sekka: „Sõjariistad siia!" käskis ta.

„Esmalt tahan oma tarwitada!" hüüdis Iwan wihaselt, tõmbas püstoli wöö wahelt, sihtis Tarase peale ja lasi.

Kuul ei trehwanud, wait Tarase pea kõrwalt jooksis ta puu tüwe sisse, aga seda parem trehwas teine, mille Lazarko wälgukiiruselt pealetükkija peale oli lasknud.

Hiiglane kahmas kätega peast kinni, waaras ja langes, kui läbisaetud puu, maha.

Eestwedaja äkiline ots kohutas mehed nii ära, et nad nüüd sõnalausumatalt käsku täitsiwad.

Nad tõiwad oma sõjariistad pealiku jalge ette ja palusiwad, et neile andeks antaks, ta jätku neid elusse, nad tahtwat ka edaspidi kõik teha, mis ta käsib.

Taras raputas pead.

„Ma tunnen teid nüüd," ütles ta. „Teie suguste meestega ei peeta püha wõitlust. Minge — ja kui wõite, siis asuge parema töö kallale, kui teil nõus on. „Roheline Georg" ja teised röõwled põgenesiwad kartuse pärast minu eest kaljumägestiku salakoobastesse, saate nendega kokku, siis ehk julgewad nad jälle lagendikule ilmuda. Aga hoidke ennast, sest teie käsi wõib halwaste käia.

(Järgneb.)

„Wirulase“, „Õiguse“ ja „Meie Elu“

tellimine 1910. a. peale on alganud.

Hinnad endised.

Täielik tellimisekuulutus ilmub ligemal ajal.

„Wirulase“ nr. 264

ostetakse tagasi ehk wahetatakse uute wastu ümber.

„Wirulase“ talitus

...kwbl." teatab, Wiljandi praostkonna ehiõpetajaks nimetatud ... „Postm.“

Laewa- ja mereteated

Sadamast. 1. detsembril 1909 laewu ei ole sisse tulnud. 1. detsembril wälja sõitnud: Soome aurul. „Wega“ Hangosse wiljaga; Saksa aurul. „Barmen“ Rotterdami wiljaga.

Seltsid ja ühisused.

Tallinna Eesti Põllumeesteseltsi peakoosolek peeti 29. now. Saue wallamajas ära. Osa wõtsiwad hulk liikmeid ja wõeraid.

Peale minewakordse koosoleku protokolli kinnitamist wõeti 13 uut liiget wastu.

Seltsi esimees hr. Saral kõneles Moskwas ära peetud üleriiklisest linnukaswatajate kongressist ja näitusest, millest ta seltsisaadikuna osa wõtnud. Kõne lõpul soowitas ta meie põllumeestele kodulinnu kaswatusega katseid tegema hakata. Seltsiliikmed wõtsiwad komisjonideks kokku astuda, et siis ühiselt sugulinda ja mune tellida.

Awaldati soowi katseid tegema hakata, sest et siin turu käe-jala juures on, kus wõrdlemisi head hinda munade eest maksetakse.

M. Aitsam luges „Põllutöölehest“ tükikese „loomapulwrite“ üle ette, milles ära seletatakse, et kõmuriklalt wälja kiidetud loomapulwritel mingisugust imetegewat jõudu ei ole, waid lihtsalt ärimeeste konks on, kudas kergeuskliku loomapidajate käest raha wälja petta.

Lõpul andis hr. Saral ühe ehk teise loomahaiguse tekkimise ja rawitsemise üle seletust.

Eestseisuse otsus, näitust 1910. aastal 4., 5. ja 6. septembril pidada, kinnitati ära. Eestseisusele tehti ülesandeks näituseplatsi asjus suurpõllumeestega pikema aja peale kokku leppida ja ühtlasi ka oma platsi muretsemiseks kui wõimalik sammusid astuda.

Eestimaa põllumeesteseltside keskühisuse põhjuskirja projekt loeti peajoontes ette; allakirjutajaks seltsi poolt waliti esimees.

Uurimise-komisjoni otsus loeti ette ja kinnitati ära. Eestseisusele tehti ülesandeks J. Ploompuult — kui kassa eest wastutajalt — puuduwat summat sisse nõuda.

Kartuli müügi korraldamiseks pandi mitu plaani ette. Esimene oleks kartulisi wäljamaale saata; näituseks Londonis maksetakse nende eest head hinda. Sealiste äride poolt soowitakse proowisid näha saata. Teiseks wõiks kartuli-tärklise wabrikut ehitada. Wabriku osanikkudeks oleksiwad kartulikaswatajad ise.

Läbirääkimistel tunnistati wabrikuasutamine kõige sündsamaks; pealegi ei saa wiinawabrikud kartulihindade tõstmises wõistlust sünnitada. Wäljamaale saatmine on enam-wähem juhtumise asi, sest et hinnad kõikuwad on ja jagedaste kahju saada wõib. Pealegi on Inglismaale saates Saksamaa kardetaw wõistleja.

Wabrikuasutamise tööde korraldajaks ja põhjaliku eelarwe wäljatöötamiseks waliti eestseisusele 6-liikmeline komisjon abiks. Komisjoni waliti hrad insener Krupp, Regastik, Lubi, Tierwelt, Ubenwerk. Komisjonil on õigus asjatundjaid juurde kutsuda.

Mitmesuguste läbirääkimiste all loeti „Põllutöölehe“ ajutajate koosoleku kutse ette. Mõned põllumehed soowisiwad, et põllumeestel nenemeestel oma healekandja oleks, „Põllutöölehte“ tuleks poliitika osa poolest juurendada.

Lõpuotsus oli järgmine: Sisu poolest peetakse „Põllutöölehte“ aruaaadawaks, lehte tuleb aga selle läbi suurendada, et tale poliitika-majandusline osa juurde lisatakse.

Koosolekule sõidab seltsiesimees.

Samal päewal oli ka põlluasjanduse kursuste algus. Osawõtjaid oli wähe poole üles andnud. Z.

Pidud ja koosolekud.

Eestimaa Rahwahariduse-seltsi Lagedi haruseltsil on kõneõhtu ulupiltidega 6. detsembril. Hakatus kell 4 peale lõunat.

Pidu sissetulek. Piduõhtust, mis 28. now. s. a. „Pandorini“ ruumides puuduse kannatawate perekondade heaks ära peeti, on sisse tulnud:

Pilettide müügist	80 rbl. 25 kop.	
Programmide, konfeitide ja postkaardite eest	14 „ 59 „	
Kokku	94 rbl. 84 kop.	

Wälja läinud:

Markide peale	6 r. 27 k.	(arwe 1-e)
Mitmesug. pidutarbeasjade peale	23 „ 60 „	(a. 2—15)
Asjade wedamise eest kahe näitem. tarwis	2 „ 25 „	
Ruumide eest 15 rbl. asemel	8 „ — „	(arwe 16)
Grimeerijale	5 „ — „	(„ 17)
Tulekust. seltsile	4 „ 50 „	(„ 18)
Muusika	16 „ — „	
Näitelawa seadmine ja muud toimetused	2 „ — „	
Kokku	67 r. 62 k.	

Puhas kasu 27 rbl. 22 kop. Sellest on ära antud waestele jaotamiseks: „Wirulase“ toimetusele 7 rbl., „Päewalehe“ toim. 6 rbl. 22 kop., „Рев. Изв.“ toim. 7 rbl., Tall. Preobrashensk. kihelk. eestseisuse kassasse 7 rbl.

Sügawat tänu Pandorini seltsile, maksuta tegelastele ja pidust osawõtjatele awaldades

Pidu toimepanejad.

Teater ja muusika.

Täna kantakse „Estonias“ Brandau Thomas'e 3 järguline naljamäng „Charley tädi“ esimest korda ette.

Segasõnumed.

Saksamaa malemängija J. Mieses tuleb, nagu juba ennem teatatud, oma Baltimaa reisul muu seas ka Tallinnasse, kus ta 3. ja 4. detsembril 2 seansi annab: mäng mitme wastu ühel ajal ja nõndanimetatud pime mäng ilma mängulaua peale waatamata (à l'aveugle).

Tallinna malemängijad mäletawad weel seansi, mis maailma esimängija Dr. Lasker andis. Nii sügaw ja huwitaw kui Laskeri mäng turniirides on, niisama raske ja wäsitaw oli ta seansist osawõtjatele. Selles asjas on hr Mieses täiesti tema wastand. Ta armastab gambittisid, ta mäng ei ole iialgi igaw, waid elaw ja ilus. Peale selle saab „laua peale waatamata“ (à l'aveugle) mängus mitme wastu korraga Tallinnas esimest kord mängitud, mis üksinda palju huwitust pakub. Lähemaid teateid seanside üle anname edaspidi.

Esperanto keele looja Dr. L. Samenhof pühitseb täna Warshawis oma 50. aastast sünnipäewa. Esperanto loomise läbi on Dr. Samenhof XIX. aastasaja suurte meeste ridadesse astunud, teda saawad paljud Europast, Amerikast ja Australiast terwitama. Esperanto kui kõige kergema, hõlbsama ja rikkama keele tähtsust, kõikide kunstliste keelte hulgast, tunnistawad Ostwald, Maks Müller, L. Tolstoi ja teised; tema elujõulisust näitawad tuhanded esperantistide seltsid, mis üle terwe ilma leida, sadanded ajalehed, shurnalid ja raamatud, mis Esperanto keeles ilmuwad, tema tungimine awalise tarwituse keelena rohketele rahwuswahelistele kongressidele. Paljudes koolides Inglise, Saksa, Austria, Amerika ja Jaapani maal on Esperanto õpeprogrammidesse üles wõetud.

Kuberneri ringkiri seltskondliste majade ehituse kohta. Liiwimaa kuberner on oma all olewa kubermangu linnapeadele ringkirja saatnud teatrite, näitehoonete, tsirkuste, seltsimajade, maneshide, kooli-, haige-, waestemajade, lugemisetubade, turuhoonete jne. ehituse luba andmisel, see on kõikide niisuguste ehituste lubamisel, milledes suuremate rahwahulkade kogumised ette tulewad, täielikult ehituseseaduse ja senati seletuste täitmist nõuda, et wõimalikult õnnetusejuhtumiste ettetulemist tähendatud seltsi majades ära hoida.

Hõbeda hinna langemine. Hõbeda hind, nagu mõned lehed teatawad, on nõnda palju, nimelt 11 rub. 90 kop. naela pealt, langenud, et hõberubla õige wäärtus ainult 59 kop. tuleb.

Kuulujutud uue ajalehe üle. Üsna kindlanäolised kuulujutud on linnas liikumas, et Tartus uus ajaleht asutatakse. Oma siht poolest saawat leht oktobristide parempoolse tiiwa healekandja olema. „R. Pwlt.“

16. oktobri õnnetute heaks on meie lehe toimetusesse toodud Kaarli kiriku leeripoiste poolt 15 rubla.

Paula Brehm on ometi otsuseks teinud Soome wäiksematesse linnadesse kontserdireisile minna. Nagu kuuleme, annab ta lähemate päewade sees kontsertisid Mikkelis, Jisalmes ja Kuopios ning sõidab siis kodumaale tagasi. „Psim.“

Õnnetused ja kuritööd.

Õnnetus wabrikus. Eila juhtus Tallinna parketiwabrikus töölisel Abram Intall õnnetus. Tema parem käsi sattus höödwlimasina wahele, mis neljal sõrmel tükid otsast ära lõikas.

Maadlejad. Eila „winditasiwad“ Küti uul. nr. 15 elutsewad August Woormann ja Richard Poomann toobi wiina taga ja hakkasiwad lõpuks maadlema. Poomann kukkus alla ja sai selle üle nõnda wihaseks, et ta noa wõttis ja sellega Woormannile nõnda tugewa haawa lõi, et see meelemärkuseta olekus haigemajasse pidi wiidama.

h. **Wargused.** Nende päewade sees on järgmised wargused ette tulnud: Soo uul. nr. 18 warastati riideid 54 rubla wäärtuses ära, Kopli uul. nr. 10 pesu ja jalanõusid, Telliskiwi uul. nr. 4 tööriistu, Malmi uul. nr. 3 hobuseriistu.

Kiri toimetusele.

Nagu ma kuulnud olen, seista minu nimi „Sakala“ ja „Meie Kodumaa“ tellimise kuulutuses kaastööliste nimede hulgas. Teatan sellega, et ma nim. lehtedele kaastööd ei tee.

Mait Metsanurk.

Tallinnas, 1. dets. 1909.

Riigiwolikogu.

Uudised.

Lähemal ajal on riigiwolikogu kinnine koosolek, milles seaduseprojekt salakuulamise wastu wõitlemise kohta Kaugel-Idas arutusele tuleb.

*

Arupärimiste-komisjon wõttis ühel healel arupärimise wastu, mis walitsuse asemiku (markscheideri) tegewuse kohta Lõuna-Wenemaal käib. Asjaolu on järgmine: Jekaterinoslawi kub. Aleksander-Swirski kiriku päralt oli maatükk, mille keegi Wolõnski enesele oli rentinud. Rentnik tahtis maatüki ära osta ja walitsuse markscheider oli sellega nõus. Wolõnski maksis maatüki eest 60 tuhat rubla. Markscheider teatas, et maatükis süsja ei ole. Pärast tuli aga awalikuks, et selles maatükis 645 milj. puuda süsja on. Esimese 8 kuu jooksul 1908. a. saadi sealt 6 miljonit puuda süsja. Nii maksab see maatükk madala hindamise juures juba 1½ miljonit rubla. Komisjonis räägiti awalikult kuritegelisest asjaajamisest müümise juures.

*

Riigiwolikoguliikmed sotsialdemokratlased saiwad üksikult II. riigiwolikoguliikmetega sotsialdemokratidega, kes edasiwiimise wangikojas on, kokku. Wiimased teatasiwad, et neil ainult kirjawahetus takistatud on. Muud nad isedraliste kitsenduste all ei kannatada. Raskel mõju awaldas kokkusaajate peale see, et wangidel, nagu teistelgi sunnitöölistel, pead paljaks oliwad põetud.

*

Odessast walitud riigiwolikogulige Brodski on ennast oma uuest ametist lahti ütelnud. See on niihästi kadettide fraktsionile kui ka juutidele-seltskonnategelastele täieste ootamatalt tulnud. Wolikoguliikme ametist lahtiütlemise põhjuseks arwatakse küll rasket meeleolu, mis Brodskis tagakiusamise järeldusena tekkis. Nagu teada, ei kuulutanud senat Brodski walimist wälja ja Odessa kindralkuberner wõis oma wõidu üle rõemustada.

Jsikupuutumatuse-komisjoni on järgmised wolikoguliikmed walitud: oktobristid: Meyendorff, Matjunin, Andronow, Lütz, Benningsen, Dmitrjukow, Tšhernitski; rahwuslased ja parempoolsed oktobristid: Polowtsow, Scheidema, Tšitowitsh, Pawlowitsh, Kowalenko I., Klopotowitsh ja Gololobow; progressistid: Sokolow II. ja Blinow, poolakas Jaronski, muhamedlane Hasmamedow, kadetid: Maklakow ja Adshemow, s.-d. Gegetshkori ja tööerakondlane Lahnitski. Komisjoni esimeheks walitakse parun Meyendorff, asemikuks Polowtsow.

Parun Schilling on wiimasel koosolekul kohaliku kohtu uuenduse eelnõu arutusel selle poolt rääkinud, et Baltimaal kohtunikka ei walitaks, waid nimetataks. Parun arwas, et Baltimaal walitsuse poolt nimetatud kohtunikka üleüldiselt austatakse ja et nad wäga ilusaste asju arutada.

Ajalehtedest ei ole näha, et ka Teras ja Schulzenberg selles asjas oletsiwad rääkinud. Wististe leidsiwad nad, et parun Schilling kõik ära oli ütelnud, mis Baltimaa kohtu-olude kohta ütelda oli.

1905. a. aula koosoleku asi sõjakohtus.

(Järg.)

Selle aasta jaanuari-kuul wõeti Helsingis 11 eestlast kinni, keda ühe panga kallale kipuda tahtmises kahtlustati. Wangiwõetute hulgas oli ka Jaan Temant. Temandi korteris toime pandud läbiotsimisel leiti üks pass, mis Kuimetsa wallawalitsuse poolt 28. augustil 1906 wälja antud ja kellegi Kristjan Läti nime kandis. Selle passi peal seisis Peterburi politsei-tempel 20. juulist 1908. Kristjan Lätt, kes wälja otsiti, seletas, et ta oma passi 1906. aasta lõpul ära kaotanud ja seda ka wallawalitsusele teatanud. Eeluurimisel tunnistasiwad seda ka tunnistajad.

Temant seletas eeluurimisel, et ta ennast süüdlaseks ei tunnista, et ta ühegi sotsialse erakonna liige ei ole olnud, sest et ta ital nende waadete wastu pooleholdmist ei ole tundnud, et Tartu kongress walitsuse poolt lubatud olnud ja et ta seal koosoleku juhatajaks walitud kui erapooletu, et ta kõredate otsuste wastu protesteerinud. Läti passi ei ole tema mitte tarwitanud. Seda olla juba sellest näha, et ta passi Soomemaal ettegi ei ole näidanud.

Kõige selle peale waadates, mis eespool üteldud, süüdistatakse Temandit, et ta 1905. aasta teisel poolel Tartus ühe salaühisuse liige olnud, millel Wene sotsialdemokratlise töölisteparteti Tartu grupe nimeks olnud ja kellel, nagu seda Temant teadnud, sihiks olnud, sõjariistus mässu teel Wenemaal riigipõhjusseaduse alusel kindlaks määratud walitsuse korda ümber lükata ja selle asemele demokratlist wabariiki asutada. Sellel ühisusel olnud, nagu seda ka Temant teadnud, ise oma sõjariistadeladu, ja oma auriteoliste mõtete laialilaotamiseks pidanud ühisus Tartus ja Tartu ümbruses meetinguid ning shodkasid. Peale selle laotanud ühisus ühtlasi raamatukesi ja proklamatsionisid kuriteolise sisuga laiali, kogunud seadusewastaselt raha ja pannud terwe rea sõjariistus kallalekippumisi ümberkaudu seiswate mõisate peale toime. Nende kallalekippumiste otstarbeks olnud raha ja sõjariistade saamine. Ühel eespool nimetatud shodkal ehk koosolekul, kus Temant juhatajaks olnud, on rahwast üles kutsutud, mitte maksusid maksta ja walitsusele ka mitte soldatisid anda. Kõik need kuriteod käiwad Nuhtluseseaduse II. jao 102. par. alla.

Niisugune Temandi süüdistus. Eespool nimetatud paragrahw määrab trahwiks 4 — 8 aastat sunnitööd.

Nimelt Temandi asjas on prokuröri poolt ainult 3 tunnistajat ette kutsutud, teiste hulgas „Postimehe“ toimetaja Jaan Tõnisson.

Teisi 7 kaebtusealust süüdistatakse sellesama 102 paragrahwi 2. jao põhjal ja nimelt selle-pärast, et nad ühes Temandiga sellesama ühisuse liikmed olla olnud, kuid nendel kaebtusealustel on, nagu süüdistusealtsest näha, weel süüdi raskendawaid põhjuseid.

Nii olla Kotsar 27. now. 1905 meetingul, mis Raadi wallamajas ära peetud, koosolijaid awalikult sõjariistus mässule Wene walitsuse ümberlükkamise otstarbeks üles kutsunud. Niisama kutsunud rahwast sõjariistus mässule üles Gottlieb Ast ja Mihkelson 21. now. ja 4. dets. 1905. aastal Arumõisa koolimajas ärapeetud meetingutel. Tartus ärapeetawate meetingute poole juhtis ajaleht „Uudised“ tähelepanemist ja teatas, et seal osalised ka sotsialdemokratlise töölisteparteti liikmeteks wõiwat astuda. Neil Tartus ärapeetud meetingitel olla selle partei kasuks kihutusetööd teinud Gottlieb ja Karl Ast, Mihkelson, Speek, Wilde, Keskküla ja Kotsar. Neil koosolekutel wõtnis Kotsar raha Tartu sotsialdemokratlise töölisteparteti heaks wastu ja andis punasid liikmekaartisid wälja. Terwe organisatsioni kassameistriks oli „Uudiste“ toimetajaks olew Jaan Tamberg, kelle walitsuse all ühtlasi ka mässulised broshüüred seisiwad ja kes neid ka wälja jagas. Jürki trükikojast tellinud Tamberg 4000 punast liikmekaarti sotsialdemokratlise ühisuse tarwis ja 5000 eksemplari ühest mässulisest broshürist. Jürki raamatukauplused olla Walga raamatukaupmees Karlson ja Wilde rahwale 27., 28. ja 29. now. 1905. a. Tartus ärapeetud kongressi resolutsionid ehk otsused wälja jaganud.

Üks tunnistajatest on eeluurimisel ütelnud, et peale awalikkude koosolekute arstiteaduste seltsi isearalistes ruumides weel salakoosolekuid peetud, kuhu wõerad sisse ei pääsenud. Neist salakoosolekutest wõtnud ainult Tartu organisatsioni juhid osa, nimelt Speek, wennad Ast ja Wilde. Ühel awalikul koosolekul pidiwad koosolijad Gottlieb Asti juurde minema, kes pilettega täidetud korwi juures seisis.

Need, kellele „ja“ sõnaga märgitud pilet trehwas, pidiwad teise tuppa minema, kuhu iel wiisil umbes 25 isikut kogus. Nendele awaldasiwad Speek ja wennaksed Astid, et nemad koosi järele rahwa poolt nendeks on walitud, kes sõjariistu ja raha peawad muretsema, mis otstarbeks nad maale peawad minema ja neid mõisnikkudelt wõtma. Nõnda moodi korraldati salkasid kallaletungimiste ja riisutamise tarwis. Üks niisugustest salkadest, mille hulgas Näppo, Lind, Kroon ja Lest oliwad, wõtnis Kristamjoni juhatusel terwe rea kallaletungimisi Kukulinna, Eristwere ja teiste mõisate peale ette. Nendest kallaletungimistest wõtnis ka Albert Kriisa osa, kes niisama üks wõitlussalkade esimeestest oli ja nendele isikutele sõjariistu wälja jaotas, kes riisutamistest osa wõtsiwad. Nimetatud Kriisa juhatuse all olnud ka üks sõjariistus salk, kes tarwilikul juhtumisel kasakatele ja politseile wastu pidi hakkama. 5. detsembril 1905 a. wõeti Tartus talupoeg Kristamjon kinni, kes selsamal päewal toime pandud läbiotsimistel ja ajalehe „Uudiste“ ärakorjamisel juuresolijaid politseile wastu hakkama oli erutanud, kus juures ta katset tegi ühte wahipeal olewat linnawahti ära saata ja koosolijaid rahutustele äsitas ja rahwahulga poolt awaldatud hüüdeid „maha politsei“ takka järele kiitis. Tema taskutes leiti mitmed proklamatsionid ja üks laetud rewolwer. Selle järele oliwad läbiotsimised „Uudiste“ toimetuses, arstiteaduse üliõpilaste seltsis ja mujal, kus juures proklamatsionisi, rewolutsionlisi lendlehti, stempleid, punaseid lipprusid jne. leiti.

Süüdistuse aktis nimetatud isikutest on Albert Kriisa, Aleksander Keskküla, Friedberg, Mihkelson, Eduard Wilde (endine „Eesti Postimehe“ kaastööline), Peeter Speek („Uudiste“ toimetaja), Gottlieb Ast, Friedrich Karlson ja Jaan Tomberg ära põgenenud, mispärast need isikud protsessist wälja on lahutatud. Peale selle olewa 7 kaebealuse wastu, peale Temandi, on prokuröri poolt 18 tunnistajat ette tulla lastud. Kohtupidamine on kinniste uste taga. Eila lõpetati tunnistajate ülekuulamine, kuna täna kaitsekõnede pidamine on. Mõistus kuulutatakse arwatawaste homme. (Järgneb.)

Telegrammid.

2. detsembril.

Peterburist. Pealinnas jätwad kolerasse 5 in.; haigeid on 31.

Brüsselist. Kuninga juures wõeti lõikus ette, mis hästi korda läks.

Waldiwiost (Tihilles) Tulekahju häwitas 30 hektart laiuse maatüki peal linna majad ära.

Peterburist. Kohtupalat mõistis endise „Rjetsha Shisni“ kaastöölise Wodowosowi kirjatüki eest, milles sõjawäe wastu waenu awaldatud, üheks aastaks wangi.

Peterburist. Wiimasel ajal on ajakirjanduses iseäranis närwilik meeleolu walitsemas, mis kuulujuttude läbi on tekkinud, nagu oleks Jaapani ja meie wahel kokkupõrkamine tulemas. Ajalehed on erutawaid teateid täis, mis Kaugel-Idast tulewad, ja erutus laguneb juba laiematesse seltskonna kihtidesse. Iseäranis suurt mõju awaldada need kuulujutud Kaugel-Idas, kus sõjajutud isegi walitsuse ametnikkude peale mõju awaldawad ja nii suurt põnewust äratawad, et see otsekohezelt eraettewõtete peale mõju awaldab ja eraettewõtjaid sunnib walitsuse poole pöörama ja küsima, kui palju nendes kuulujuttudes tõtt on ja kas tööstuse- ning kaubanduse ettewõtted wõiwad rahu peale kindlad olla. Wene walitsus ei wõi sealsete elanikkude kaitse wastu erapooletu olla ja peab oma kohuseks kategoriliselt teatada, et kuulujutud sekeldustest üle meie ja Jaapani wahel millegiga põhjendatud ei ole. Wiimase nelja aasta jooksul pärast Jaapani sõda on Wene walitsus mitmesuguste rahwastewaheliste lepingute läbi wanksuse jälgi ära kaotada püüdnud ja poliitilise ning majandusliste wahekorra rahulist edenemist toetanud.

Selle peale seletab telegrafiagentur pikemalt lepingutest, mis Jaapaniga tehtud ja ütleb lõpuks:

Meie wahekorras Jaapaniga walitsewad täielik wastastikune mõistmine ja ... küsimustes rahulikult ja sõbralikult kokkuleppimisele jõuda.

Sewastopolist. Mustal merel wõitlab suur torm.

Peterburist. Kõigekõrgema käsu peale kinnitatakse Libawi kindluse inseneriwalitsus ära.

Wienist. Friedjungi protsess. Kohus lükkas ettepaneku tagasi, et serblasi tunnistajateks kutsutaks. Prof. Markowitsh, kes wabatahtlikult tunnistajaks oli ilmunud, tõttab ... ümber, nagu oleks „Slawi ühisus“ mingisugune kuritegeline salaühisus olnud. Markowitsh nimetab kõik salakoosolekute protokollid ja rahajaotamised wõltsimiseks.

Konstantinopolist. Hariduseminister astus ametist ära.

— Juudi ajamiseltsi president ... on Türgi walitsusele luba saanud, et juudid keelmata Palestinasse ja mujale ... asuda, kus Türgimaal waba maad on. Selletohane seaduseprojekt pandakse parlamendile ette.

Mõnda-sugust.

Ülesleitud paradiis. Tuntud inglise wanaaja tundja Sir William Willcocks on Türgi walitsuse poolt palgatud ja Mesopotamiasse saadetud sealsed wanu niisutusi uurima. Sir William kinnitab nüüd, et endine Mesopotamia ... kui jälle on, kus wanade Hebrea ajaloolistele teatetele ja ... leidub. Hairiab maakonnas, umbes 200 kilomeetrit Bagdadist, arwab ta nüüd tõeste muistse paradiisi koha üles leidnud olema. See on toredaste haljendaw aas kõik ja tähja ... bitu keskel. Warjumatajate juude ... sewad siin jõgede weed, temast läbi joostes Eufrat, siin on ka need neli jõe haru, mis maapealse paradiisi oliwad. Teiste puude hulgas ... ilma datlipuid ... ettenlew ... Selle maakoha mõistetoo uurimine ... ka nende wagaaja ... taoliste lauluste kohta ... mis wõrtluses maa- ja karjapidajate wahel ... mõistetakse ... Kaini ja Abeli loo ... see oli wõitlus põllupidajate wahel, kes jõe ääres asusiwad ja karjaste wahel, kelle terwidus weelaialaiuste nõudis, et heina- ja karjamaadel nisutamise läbi rohutsõwu edendada. Lasti jõge oma paigas rahulisti joosta, siis oli see põllupidajate kahjuks, juhul teda eemale, siis oli kahju karjaste poolt. Selles wõitluses jäi Kain — põllupidaja — Abeli wõi karjakaswataja üle wõidu, just nõnda, nagu seda ühiskondade käekäigust näeme.

Weeupatuse kohta seletab Willcoks järgmist: Suurte jadade tagajärjel tegus jõgedesse palju wett, mispärast tõusid Eufrati ja Tigrise kaldaäärel murduwad ja terwet ümbrust kattis weel kolme ja poole süüla sügawuselt, nagu piibel teatab. Ühes sellega joonud otsa terwe Mesopotamia elanikud. Noa, kes temmide närkult juba enne tähele oli pannud, ehitas laewa, mida woolus Persia lahe poole edasi kandis ja mis wiire ligidal ühe wäikese kõrgustiku peal, mille nimi Ararat, seisma jäi. Teine Ararat, mis maakaartide peale nimetatakse, on oma nime palju hiljem saanud.

On ikka küll hea isu! Miljonär Harry Whitney, kes ühe terwe aasta kaugel põhjas reisimas oli ja keda Peary ja Cooki tülitsuses esialgu kui tunnistaja sagedasti nimetati, kirjutab spordilehes „Outinges“, kuda tema eskimodega ühes jahi peal käinud ja söömaaega pidanud. „Mul ei ka iee mitte meeles,“ seisab kirjelduses, „kui meie seisatama jäime ja kuus eskimod, kes minuga kaasas oliwad, sööma hakkasiwad. Ma panin taskuraamatuse hooleks üles, mis ja kui palju nad ära sõiwad. Söömaaeg kestis kolm tundi ja selle aja sees panti nad neid kuus põhjalist oma kõhtu mitte wähem, mitte rohkem, kui seitse jänest, ühe hülge, ühe ämbritäie kuiwatud merelõwi liha, mis Cook koerte jaoks kaasa oli wõtnud, ja lõpuks igamehe kohta weel kaks suurt tassitäit theed ja 4 kooki. Hülge ja jäneseid sõiwad nad suuremalt osalt tooreit ära.“

100-miljoniline pärandus. Hiljuti ilmus wäljamaalehtedes teade, et Londoni riigipangas 100 miljoni marka seisawad, mis sellest kapitalist on kaswanud, mis linna omal ajal Wene feldmarschall Münnich hoida annud. Testamendi järele pidi see raha feldmarschalli pärijatele wälja antama. Nüüd, pooteistaja aasta pärast, on pärijad leitud. Neid on kaks talupoega, kolonistid wennaksed Karl ja Juhann Münnich Odessa kreisist. Nad on nimetatud adwokati W. F. Bogatski palunud oma asja oma toimetada wõtta ja temale wõidu korral waewa eest 20 miljoni lubanud. Pärandust nõudjate ülesandmisejärele on feldmarschall Münnich nende esiisa lihane wend. Selle tunnistuseks on nemad Saksamaalt, kust feldmarschall Münnich sündinud, ametlikult kinnitatud kirikuid ja muud tunnistusi toonud. Peale selle on neil oma esiisa pilt järele jäänud, millel feldmarschall Münnichiga palju sarnadust on.

Toimetusele saadetud raamatud.

„Greeka mulasskangelased“ [illegible] ... järele Anna Haawa. Eesti kirjanduse seltsi koolikirjanduse toimekond. Noorsoo kirjawara nr. 2. Tartus. K. A. Raasi kirjastus. 8-ks; 213 lhk. Hind 85 kop. pappköites ... kalinkorh 1.15 k. kuld köites 1.75 kop.

Kirjawastused.

E. T. K. Postkaartisid wõib ainult 3 kopikalise margiga saata. Kinnisel kirjal, mis lot raskuse peale 7 kopikalise marki kasikirjasid wõib ristpaela all 7 kop. margi all saata; mingit muud kirja ei wõi siis saadetusel kaasas olla.

Н. Л. Кеppееерь. Nõutud numbri ... juks tallitusest otsas.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja M. Antje

••••• „Estonia“ saalis •••••

Neljapäewal, 3. dets. 1909 a.

Suur pidu-õhtu

Tallinna Katarina II linnakooli juures olewa pedagogika klassi õpilaste heaks.

Eeskawa:

I.

1. a) Neapolitaner-Marsch . . . . Eilenberg
   b) Fledermaus-Ouverture . . . J. Strauß
   c) Walzer . . . . Waldteufel
   „Estonia“ orkester herra Wirkhausi juhatusel.
2. a) На тройкѣ . . . . Tshaikowski
   b) Lucia-fantasie . . . . . . Liszt
   Mängib klaweril preili A. Segal.
3. a) Meri . . . . Fr. Michelson
   b) Сова . . . . Nekrassow
   Deklameerib proua Rimm
4. a) Souvenir . . . . Drdla
   b) Abendlied. . . . . . . Schuman-Joachim
   c) „Mazurka“ . . . . . . Wieniawsky
   Wiiulisoolo herra J. Kotkas.
5. a) „Liebeslied“ . . . . Meyer-Helmund
   b) „Когда-бъ вы поняли меня“ Tenza
   Trio: proua Masing-Grünberg (laul), hra Kotkas (wiiul), hra Topmann (klawer).

II.

1. a) „Russische Wachtparade“ . . Tosca
   b) „La belle fille de Seville . . Czibulka
   „Estonia“ orkester hra Wirkhausi juhatusel.
2. a) Lauljate leeranine . . . . . *
   b) Lustiline kar-apoiss . . . . Eilcher
   Pedagogikaklassi õpil. meestekoor hra Topmanni juh.
3. Kõne: „Segakoolid“. Kõneleb hra T. Kuusik.

III. Näitemäng: **„Ühe toa üürilised“** Nali ühes waatuses.

Lõpuks tants, konfetti, serpentin, amori post.

Hakatus kell 9 õhtul.

Pilettide hinnad: I pl. 1 rbl., II pl. 75 kop., III pl. 50 kop., Walkon 25 kop. Tantsuks 50 kop. Saalipiletid on ka tantsuks maksawad.

Pilettide eelmüük Kraemann ja Olbrei muusikariistade kauplustes.

Moskwa tulekinnitusefelts „Wolga“

Asutatud 1871. aastal.

Annab seeläbi teada, et **hra J. Gesller** meie seltsis **mitte enam tegew ei ole** ja et seejärgi temal mitte õigust pole meie nimel töötada.

Tema asemele astub tänasest päewast hra **E. Schwalm**, ja palume kõiki täielikku usaldusega temaga ühendusesse astuda.

Aupaklikult, Seltsi asjatoimetaja

Richard Grünberg
Pikal uul. nr. 57,

Abitalitus

E. Schwalm
Kotsebu uul. nr. 3.

Tallinnas, 28. now. 1909 a.

Eesti teater „Estonias“.

Kesknädalal, 2. detsembril 1909 a.

Esimest korda:

„Charley tädi“.

Brandon Thomas'e 3-me waatuseline naljamäng.

Hakatus punkt kell 9 õht.

Eesti muusikaselts „Pandorin“.

Pühapäewal, 6. dets. 1909. a.

Suurem

pidu-õhtu.

Ees'awas on E. A. P. rmi algupäraline 6-waatusline, 6-piltiline draama

„Luige Liisu“.

Tants.

Konfetti Amor post.

Pilettide hinnad ühes tantsuga: meesterahwad 50 kop. ja naisterahwad 35 kop.

Hakatus punkt 1/2 8 õ., lõpp kell 3 öösel.

Metropol.

Kesknädalal 9. detsembril wõitlewad järgmised paarid:

Rawan, ilmakuulus wõitleja, wastu **Rohing** Eestimaalt. **Sandarow** Wenemaalt ja **Rodine** Belgiast.

Otsustaw wõitlus

Fritz Mülleri (Saksamaa) ja **Petasa** (Austriast) wahel.

Teadaandmine.

Neljapäewal, 3. detsembril wõitlewad Tallinnas armastatud ossjaarmastajate **A. Aibo**, „Lootuse“ jõuseltsi seltsi liige ja teadwõitleja Amerika wõitleja **Pinning** **50 rbl. auhinna peale.**

Kutsume kõiki spordiarmastajaid seda huwitawat wõitlust waatama.

Hambatehniliseß laboratoriums

I Tallinna hambakliiniku

juures, Wiru uul. nr. 7, Nikolai majas, walmistatakse kunstlikka hambaid kõige odawamate hindadega.

Hambaarst **J. M. Markowski**

hambakliinik,

Harju uul nr. 26, Putkini majas. **Ilma walutu** walutatõmbamine, parandamine ja plombeerimine uuema moe järele. **Paremad kunstlikud hambad kautschukil 1 rbl.** Kõik tööd teen ise.

Ämmaemand A. Uhs.

Elan Wiru uul. nr. 11, kt. 2. Annan sünnitajatele ja raskejalgsetele tarwilikku nõu ja abi.

Elan nüüd

Suurel Tartu maant. Langebergi majas nr. 4. Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosahaigeid (siffilis) wastu kella 9—11 e. l., kella 3—5 ja 7—9 p. lõunat.

Dr. J. Israelsen.

Esimene walitsuse lubaga awatud

kirjatöödekontor

Tallinnas, Kuhlasepa uul. nr. 8. (asut. J. H. Wahtrik 1895. a.), walmistab kõiksugu **palwekirjasid** ja ka parandusе-, abielulahutuse- ja kasulaste oma nime peale wõtmise asju. Seasamas toimetatakse ka majade ja kruntide, obligatsionide ja talukohtade müümist ja ostmist. Kontor on lahti homm. k. 8 kuni õ. k. 8. M. Leithammel.

P. Kalm,

Suurel Roosikrantsi uul. nr 6, k. 4, hoowi sees, teeb

palwekirjasid

ja annab juhatust kõigis kohtu-, parandusе- ja abielulahutamiseasjades. Olek karsk. Lõõ hra ja adaw.

Kaasiku mõisa on karjatalituse

tüdrukut

tarwis. Lähemat teatust saab Lalalt uul. nr. 9, mõisaülewaataja Nutowi käest.

Tarwitan

juustupoissi,

kes ametit oskawad. Palk kokkuleppimise järele. Kaupa teeb suusõnaliselt ehk kirjalikult juustumeister Pickel. Adr.: Ямбургъ, Вѣра, губ.

Karskuseselts „Walwaja“ Tallinnas tarwitab 1910 a. peale oma **uues suures seltsimajas**

einelauapidajat.

Pakkumised kirjalikult 15 detsembriks s. a. sisse saata. Lähemaid teateid annab seltsi esimees H. Ant. Uuel turul nr. 96. Esimees H. Ant. Kirjatoimetaja M. Aitsam.

Würtspood

laubaga käidawas kohas elumuudatuse pärast ära anda. Adr. s. l. t.-l.

Würtspood

ühes laubaga on ära anda. Aadress selle l. tal.

Mööblid kõiksugu saab odawalt müüdud: kapid, kummutid, peeglid, woodid ja palju pruugitud mänguriistu, 1 hea grammofon ja palju muid asju Wiru uul. nr 11

Ehitusekrunt müüa

äri kohas Kalwerts turu juures Küütsiba Rohuaia uul. Kaberi käest.

Hää Liiwimaa

õunu

on müüa S. Karja uul. nr. 12, k. 6.

Maja müüa

Kaupmehe uul., nr 24

Peeglite ladu
Joh. Lindemann
Rataskaewu uul. nr 8, Tallinnas.

100.000 jõulukaarti

on juba sel aastal jällemüüjatele kaupmeestele ära müüdud.

Nüüd tulewad ka

uueaastakaardid

müügile wõtta.

Kõikidest mustritest on weel järel.

Rutake jällemüüjad, tulla walima, kes hiljaks jääb, jääb ilusamatest ilma.

Aupaklikult

J. Eihus,
Tallinnas, Narwa maant. nr. 36.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Aknakardinaid

9 kop. peale ja kallimaid soowitab

A. Luup,
Suurel Karja uul. nr. 7.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

„Wirulase“ ja „Oiguse“

peale wõtab tellimisi wastu

G. Krüger
Unikülas.

August Kristalli

muusikariistade töötuba

Wäikel Karja uul. (M. Маразвозная) nr. 3. Töötarwitajatele hinnakirjad hinnata.

Ploompuu, Tallinnas.

Kõige suurem ja täielikum Eesti raamatukauplus, uute ja wanade raamatutega. Wõtab müügi peale ja ostab uusi ning pruugitud raamatuid, wanu raamatukogusid, kirjatusereid, läbiwaadatud raamatukauplust jne. — Juhtumisi odawalt ostetud raamatuid müüme 1/4—1/2 odawamalt ära. — Odawamalt müüdawate kui ka üleüldine nimekiri saadetakse soowijatele 7-kop. margi wastu. — Raamatuid antakse ka koju läbiwaatamiseks.

Raamatukogudele kõige täielikum walik.

Iga aasta täiendatud nimekiri

Kõige täielikum osta ehk jällemüüjatele raamatute ja piltpostkaartide ostmiseks. Kõige tulusamad tingimised ja juhatused uute raamatukaupluste awamiseks. Wenekeelne täielik adress: Пломпу, Ревель.

Lahtine kiri. Kui teie weel mitte minu [illegible] tellija ei ole, siis tehke korraks proowi ja ostke kõik oma kaardid minu kauplusest Suurewiisiliseltseltsiseatud postkaartideäri. Wahetpidamata ebaftkestow [illegible] postkaartide wäljanäitus. Alaline uudiste saamine. Maitserikas wäljawalik kuni kõige peenema kunstitööni. Hinnad wõimaluseni alandatud. **Uudis!** Pariisi salong. Tretjakowi galerii, kromdõõe ja coloreeritud naisterahwa näid, Onnisamit-päewakaardid.

Gust. Schneider, Narwa m. nr. 13

Kõige parem abinõu mustade ja wärwiliste

jalanõude puhastamiseks

ja wastupidawaks tegemiseks.

Mitte kõik uurid ei ole tugewad, selle tagajärjel tungib, kudas neid uurisid ka puhtalt ei hoiaks, ometi tolmu tegumistest kapslitest sisse, takistab mehanismust liikumises ja nii jääb uur jälle järele käima. Meid wolitati nende uueste täiendatud Sweitsi patenteer. nr 51308 all (mida siiamaale pole olnud) teskn uuride asemikuks, need uurid on perasjalikult sellepärast teistest uuridest paremad, et neil mehanismus wäga hästi kaitsetud on, sest et neil mehanismuse peal [illegible] kapslid ei olegi, waid kõik on numbrilaua all näha, sellepärast ei peale ka tolm milgi teel mehanismusesse. Peale selle on need uurid ka sinisest terasest (mitte mustast), uuemoelised, ilusa kuju, wõõrubla paksune, luulelise numbrilauaga, remontoir Ankerkäiguga 40 tunni jooksul 1 kord, käik 15 kiwi peal, ilusa wälise perpentikliga, toredaste wälja töötatud (m. pitsiga). **Hind** ainult 3 rbl 25 kop., 2 t. 6 r. Sa detailse wälja minuti peal õigeks seatud uurid, 6-a. wastutuse peale. Äri laiendamise pärast annan igale uurile hinnata sõrmuse kaasa. Prantsuse „Double“ kullast, Pariisi kiwiga. Tellimisi täidetakse järelmaksu peale, ilma ettemaksuta. Saatmise kulud kuni 2 uuri pealt 40 kop. (Siberisse 75 kop.). Toredad ja moodsad ketid ehtsast kullast brelokkidega 75 kop. ja 1 rbl 50 kop., 2-kordsed 2 rbl. 50 kop. ja 3 rbl. 50 kop. Adr.: T-во „Эвкнціонъ“, Варшава, отд. 53.

Edasi

ajaga peaks igaüks eestlane minema ja niisama, kui Liiwimaal ammu, weel sheeritud (pügatud) riiet kandma.

Sheeritud (pügatud) saab **Tallinnas ainult G. Birki töökojas — kõige uuema suurema masina abil,** — ja see äri peaks tuntud küll olema, on ometi teda wiimaste aastate jooksul laiali wäljaehitatud, kus ka kõige uuemate nõuete järel masinatega täiendatud, nii et tema tööd 1904., 1905., 1907. ja 1908. aastal

7 kuldauraha ga Tallinnas ja wäljamaal krooniti saiwad, peale selle 1907. a. weel **„Grand Prix“**. Kes teda aga weel ei tunne, märkigu endale oma kasuks adress: **G. Birck, Maakri uul. nr. 23, jõe ääres.**

Riie ei saa sheermisel mingisugust wiga, waid kestab kauem, sest et ta „**kauem uus**“ wälja näeb kes seda wastu räägib, on asjatundmata ehk wõistleja, kellel seda kallihinnalist asja ei ole.

Et G. Birck'i töökojas omal wanutamise masinad (aurujõul) käimas on, wõib seal igaüks ka oma kangast igatahes **ainult wanutada** lasta.

Saapakauplus,

Tallinnas, Uuel turul nr. 74.

Teatan oma austatud kaubatarwitajatele, et ma sääl

saapakaupluse awanud olen

ja nagu ennegi kõik tellimised ruttu ja korralikult täidan.

Aupaklikult **J. Raaset,**
Tallinnas, Uuel turul nr. 74 wasta turgu.

Mitmet seltsi häid

wiltsaapaid,

oma tööstusest, müüb heade tingimistega

Joach. Adolph Pallo kontor,
Tallinnas, Rataskaewu uul. nr. 20.

Kaupmeestele

kõige kasulikum sisseostukoht kõiksugu

pudukaupasid

willaseid me s'e- ja naisterahwaste kamsuuid, willast ja puuwillast trikoopesu ja palju muid kaupasid,

J. Wenter,
Tallinnas, Uuel turul nr 96. Telefon nr 629

Palun adressi hoolega tähele panna.

Ärge uskuge kõmukuulutusi!

Hoidke pettuse eest,

sellepärast, et see teie oma süü on, kui teie Peterburi ärisid usaldate, kes Warschawis kõige halwemaid uurisid müüwad ja teile nikkeluurisid saadawad, ühes petlikkude ilma kasuta ja kopikuliste kingitustega. Et teil toredaid ja tugewaid uurisid tarwis on, siis tellige neid **Parisi** ärist, kelle eesmärk on, [illegible] ja teiste [illegible] pettuste eest hoida, ja teie saate wäga rahul olema. Waltetuseks kulduuride wastu, mis 20 rbl. maksawad, soowitame toreda 3 kapsliga kinnise meesterahwa uuri [illegible] wälja näeb kuldne [illegible] 14 karat. kullaga paksult üle kullatud.

Sellel uuril on ehe Schweitsi uuri mehanismus, käik kõdaw, kiwide peal, 40 tunni sees 1 kord ülestõmmata. See ehe uuest kullast uur on oma ilu [illegible] ja metalli tugewuse poolest mitmed auhinnad ja aurahad saanud. Hind 3 rbl. 25 kop., 2 t. 10 rbl., 4 t. 10 r. 50 kop. [illegible] 3 r. 75 k., 2 t. 7 r., 4 t. 13 r. 50 kop., kes uuri ainult [illegible] 25 r. maksab. Saadetakse wälja minuti peal järele proowitud uur, õige käigu ja metalli tugewuse [illegible] a. peale wastutus, ilma ettemaksuta ja järelmaksu peale. Saatmise kulud ühes tollimaksuga 60 kop. (Siberisse 80 kop.). Adress, mida [illegible] wõib wälja lõigata ja kõwasti saarti ehk kowäri peale kleepida.

Парижъ 16 S. [illegible]
Paris Rue Monge 25 [illegible]

Hinnata antakse kaasa, tore uuest kullast kett, brelokiga ja sõrmus ühes uuri kaitseks.

Tellimisi wõib Wene keeles kirjutada. Kirjale lisada margi [illegible] 4 kop. mark.

Wiimane uudis kell polifon.

Teie leiate palju rahulolemist oma perekonnas ja külalistepoolt, kui teie omale ise mängiwa laualkella „**Polifon**“ muretsete; mängib lusaid walsisid, polkasid (tantsuks), marsisid ehk rahwalaulusid, „Персидскій Маршъ“, waltser „Ожиданіе“, „Невозвратное время“, „За Дунай“, „Боже царя храни“, „Камаринскую“, „Трепакъ“, „Возлѣ рѣчки“ jne, mängib kaua ja kõwasti wäga meeldiwa ja kõlawa häälega. Peale selle näitab see kell wäga õiget tunniaega. Muusika tulemise ja õige käigu eest wast. 6 a. peale. Hind ainult lühikese aeg ilusa kuulsise bronzist numbrilauaga 12 rbl asemel 6 rbl 25 kop. ja 7 rbl. Saadetakse peale tellimise kättesaadmist kohe ma ja, ilma ettemaksuta järelmaksu peale. Adr.: Главный складъ часовъ Т-во „АФРИКАНЕЦЪ“, Варшава, Новый Свѣтъ 49—44. Kirjawahetus Wene ja Saksa keeles. Saatmise kulud 65 kop. Siberisse saates 1 rbl 54 kop. Siberisse ilma 3 rbl. ettemaksuta ei saad ta. Ettemaksu wõib ka markides saata.

H. Orntlich, Posti uul. nr. 9. Tallinnas.

Eestimaa kõige odawam ja suurem **õmblusmasinate ostukoht.**

Soowitab praegusel ajal headuse poolest tuntud ülemaailma kuulsaid **Veritas, Naumann, Pfaff, Texonia** ja teiste tuntud wabrikute õmblusmasinaid. Hinnad wõistlematа odawad. Käemasinaid 15 rbl. peale. Kasti masina juure 3 rbl. Jällemüüjatele kõrged protsendid.

Ennekuulmata uudis ! ! !

Üks tarwilist ja hinnalist asja.

Ainult 4 rbl. 50 kop., — 12 rbl. asemel.

1) Mustast teraksist „Anker“ uur [illegible] 40 tunni sees 1 kord ülesse keerata, wastutus 6 a. peale, 2) tore kett [illegible] 4) [illegible] 5) [illegible] [illegible] 7) [illegible] „Amerika“ habemeajamise [illegible] Kõik need asjad saadame ainult 4 rubl. 50 kop. eest 2 garantii [illegible] 50 kop. lobe [illegible] tellimise pärast [illegible] Siberisse 90 kop.

Adress: Торговой фирмѣ **А. Ш. Капланъ и Ко.** Варшава. Kirjawahetus Wene ehk Saksa keeles. 1977.

Praegu ilmus Tallinnas G. Pihlaka raamatukaupluse kirjastusel ilusala paberile trükitud ja kauni kaaneilustusega

Jõulu-Album 1909.

Hind 30 kop

Albumisse on kirjutanud: 1) **H. Oras:** [illegible] 2) **K. E. Sööt:** Sa ei ma rinnal. 3) **H. Heiberg:** Armastusepühad. 4) **P. Grünfeldt:** Elumõtted. 5) **P. Grünfeldt:** Edasi ehitamisel. 6) **Mirza Hehib Kaan:** Pers'a naljad. 7) **J. Mändmets:** Nunepuu all. 8) **P. Grünfeldt:** Mine ka siis! 9) **J. Weidenstrauch:** Eesti-Mari wiimane reis. 10) Stud. **R. Wallner:** Mis wahe on talwe ja kewade wahe. 11) **Iwan Wasow:** Pühal [illegible] 12) **David Haek:** Lilleseeme. 13) **Peter Hille:** Märtsiahing. 14) **H. Prants:** Jõulude ajaloost. 15) **H. Oras:** Looking Tiskre rannalt. 16) **Martha Silber:** Emad. 17) **Joh. Puhasorg:** Jõuluwõrs. 18) **Olli Lehtmets:** Ema armastus. **G. E. Luiga:** Waestelaps. 20) **Fritz Philippi:** [illegible] 21) **Naljaks — Piltisid ja ilustusi** leidub albumis 23, neist enamjagu algupärased. — Albumi saab igast Eesti raamatukauplusest osta. Peale ka Tallinnas. Tellimise adress

G. Pihlakas — Tallinnas.

A. Sackaria

Suurel Karja uul. nr. 20, Tallinna klubi ees.

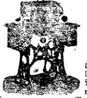

Kõige kasulikum õmblusmasinate ostukoht. Kuulake igaüks, enne kui õmblusmasina ostab, tealt hinnad järele. Masinad on kõige parematest Saksamaa wabrikutest. Jällemüüjad saawad suure protsendi. Masinate headuse eest wastutatakse 5 aasta.

Jõulu-leht

J. Ploompuu 22 „Rahwaleht“ on ilmunud, hind 20 kop.

Laste album.

Toimetanud J. Ploompuu. Mitmesuguse lugemise ja piltidega õuluks, hind 20 kop.

Uus lõhna õli (odöö)

Muguet Ideal.

Wärske mailille (Maiglöckchen) lõhn ning uusem peenem kui seda senini weel ei tunta. Hind wõõd'emist odaw.

pud. 60 kop. ja 1 rbl.

Saada kõigis rohukauplustes.

! Odawalt !

Muffoni 10 kop. peale. Flanelletti 16 kop. peale. Suuri rätikuid 2 rublist peale.

Suur wäljawalik moodsaid

willaseid kleidiriideid,

mitmeteseltsi pesuriiet, siidi rätikuid, ihuliisti jne. soowitab

Ed. Eichwald,
Tallinnas, Suurel turul nr. 4. Dimitri uul. nurgal.

Minul ei ole [illegible] laiali [illegible] aga ainult [illegible] minu nimel [illegible] kõige odawamad masinad enne wälja, [illegible] kogu Eestimaale proowitakse ja iga lõnga ja riide jaoks [illegible] See on pühas, mis minu masinaid igal pool tuntud [illegible] ja [illegible] kõige rohkem tarwitatakse. Järgnew kiri räägib paremine kui [illegible] seda.

[illegible]

Hinnakirjad saadan maksuta koju. Masinate saatmine kõiges Wene riigis oma kulugа.

Fr. Nikolai. Tallinnas.

Trükitud **M. Antiks trükikojas. Tallinnas.**